

Gemeente
Geertruidenberg

Begroting 2020

bijlagen

Inhoudsopgave

Paragraaf A - Lokale heffingen	3
Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing	12
Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen	19
Paragraaf D - Financiering	22
Paragraaf E - Bedrijfsvoering	26
Paragraaf F - Verbonden partijen	29
Paragraaf G - Grondbeleid	32
Overzicht raadsprogramma's en taakvelden	36
Overzicht taakvelden	44
EMU saldo	47
Investeringsplan 2020 - 2023	49
Overzicht reserves en voorzieningen	53
Incidentele baten en lasten	57
Balans	61
Verklarende afkortingen- en woordenlijst	65

Paragraaf A - Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we een specificatie van de lokale heffingen, uitgesplitst naar:

1. het beleid en hoofdlijnen ten aanzien van lokale heffingen;
2. een aanduiding van de lokale lastendruk;
3. de geraamde inkomsten;
4. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Beleid en hoofdlijnen

Verduurzaming lokale heffingen

In de raadsvergadering van 25 oktober 2018 is een motie vreemd aan de orde van de dag betreffende verduurzaming lokale heffingen aangenomen. Hierin werd verzocht te onderzoeken wat de duurzame alternatieven in de lokale heffingen van de gemeente Geertruidenberg zijn. Binnen de gemeentelijke belastingen is gekeken naar mogelijke verduurzaming echter op dit moment is nog veel onduidelijk. Ook zullen de kosten hoger zijn dan de inkomsten. In het kader van de bezuinigingen worden er geen aanpassingen in de belastingheffing gedaan.

De heffingen die tot woonlasten leiden zijn:

- onroerende zaakbelastingen voor eigenaren van woningen;
- onroerende zaakbelastingen voor gebruikers en eigenaren van niet-woningen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing (als een woning of bedrijfspand direct of indirect is aangesloten op de riolering).

De overige heffingen betreffen:

- hondenbelasting
- begraafrechten
- leges omgevingsvergunning
- secretarieleges
- precariobelasting
- havengelden
- marktgelden
- woonschepenrechten
- toeristen- en watertoeristenbelasting
- hondenbelasting
- begraafrechten
- leges omgevingsvergunning
- secretarieleges
- precariobelasting
- havengelden
- marktgelden
- woonschepenrechten

Wijzigingen Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Met ingang van de begroting 2017 zijn gemeenten verplicht om in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten op te nemen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Concreet is dit het geval bij de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de begraafrechten, de leges, de havengelden, de marktgelden en de woonschepenrechten. Overigens verstrekten wij u daarvoor al een aantal jaren inzicht bij het vaststellen van de belastingverordeningen.

Als gevolg van de wijzigingen in het BBV mag de overhead voortaan niet meer worden verantwoord op de taakvelden (voorheen

producten). Deze mogen echter wel (extracomptabel) worden meegenomen in de tarieven en de onderbouwing daarvan. De totale overhead staat opgenomen in het nieuwe "Overzicht overhead" in de begroting. De toerekening van overhead gebeurt extracomptabel op basis van de directe uren die door de diverse medewerkers aan de taakvelden worden besteed.

Onroerende zaakbelastingen

De OZB-opbrengsten zijn met 1,5% inflatiecorrectie verhoogd conform besluitvorming voorgaande jaren. Daarnaast is er voor het jaar 2020 sprake van een extra verhoging van 1% van de opbrengst in verband met dekking van de investering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. Voor niet woningen wordt dezelfde verhoging toegepast en daarnaast is sprake van het verhogen van het tarief naar het landelijk gemiddelde. Het gaat hierbij om een extra stijging van in totaal 10% in 2 jaar. Voor 2020 7,5% en voor 2021 2,5%. Voor 2020 waarderen we naar de peildatum 1 januari 2019.

	OZB 2019	OZB 2020	Waarde 2019 (begroting)	Waarde 2019 (werkelijk)	Marktwaaarde ontwikkeling*	Waarde 2020	Tarief
Eigenaar woning	€ 2.608.000	€ 2.680.500	2.146.000.000	2.174.000.000	6,00%	2.305.000.000	0,1163
Eigenaar niet-woning	€ 1.805.000	€ 1.989.000	754.000.000	789.000.000	-1,60%	780.000.000	0,2550
Gebruiker niet-woning**	€ 1.419.000	€ 1.582.500	754.000.000	789.000.000	-1,60%	780.000.000	0,2029
	€ 5.832.000	€ 6.252.000					

* marktontwikkeling op basis van cijfers van het taxatiebureau.

** bruto opbrengst (voor 2020 incl. leegstand € 75.000 en Pater € 45.000,-)

Afvalstoffenheffing

Met de afvalstoffenheffing dekken we de huisvuilinzamelingskosten. De heffing mogen we wettelijk gezien ook alleen inzetten voor de dekking van de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking. We mogen er geen winst op maken ("gesloten financiering"). Het saldo kosten en opbrengsten van reiniging en milieustraat brengen we jaarlijks, op begrotingsbasis, in rekening bij de burgers middels de afvalstoffenheffing. Dit houdt in dat 100% van de kosten bij de burgers in rekening wordt gebracht. Een overschot of tekort wordt gestort in of onttrokken uit de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing.

Vanaf 2018 is de opbrengst afvalstoffenheffing structureel met € 100.000 verlaagd. Voor 2020 is het nodig om een prijscompensatie van 1,5% op de opbrengst op te nemen en geen verlaging. Dat betekent voor 2020 een opbrengst van de afvalstoffenheffing van € 2.170.000. Omdat we gedifferentieerde tarieven voor de afvalstoffenheffing hanteren, wordt bij de berekening van de tarieven rekening gehouden met de laatste bekende gegevens met betrekking tot aantallen en/of samenstelling huishoudens en andere parameters.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2020 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van de Afvalstoffenheffing	Bedrag
Reinigingsdienst huisvuil	€ 1.153.400
Milieustraat	€ 581.400
Containermanagement	€ 104.371
Netto kosten taakveld	€ 1.839.171
Toe te rekenen kosten:	Bedrag
Overhead	€ 148.330
BTW	€ 399.267
Onttrekking uit de voorziening Afvalstoffenheffing	-/- € 216.768
Totaal kosten	€ 2.170.000
Opbrengst heffingen	€ 2.170.000
Dekkendheidspercentage	100%

Rioolheffing

De gemeenteraad heeft op 22 juni 2017 het verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2017-2022 vastgesteld (VGRP+).

Vanaf 2018 is de opbrengst rioolheffing structureel met € 200.000 verlaagd. De kostenontwikkeling is zodanig dat ook hier een beperkte prijscompensatie van 1,5% wordt opgenomen en geen verlaging. Dat betekent voor 2020 een opbrengst van de rioolheffing van € 2.530.000.

Ook de rioolheffing is een "gesloten financiering", waarbij een overschot of tekort wordt gestort in of onttrokken aan de egalisatievoorziening rioolheffing.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2020 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van de Rioolheffing	Bedrag
Riolering afvalwater en hemelwater	€ 595.000
Riolering stedelijk water	€ 17.200
Riolering grondwater	€ 57.400
Overige rioleringslasten waaronder kapitaallasten	€ 1.098.129
Rioloaansluitingen	€ 3.000
Netto kosten taakveld	€ 1.770.729
Toe te rekenen kosten:	Bedrag
Overhead	€ 307.795
BTW	€ 257.015
Onttrekking uit de voorziening Rioolheffing	€ 194.461
Totaal kosten	€ 2.530.000
Opbrengst heffingen	€ 2.530.000
Dekkendheidspercentage	100%

Overige rechten, heffingen en belastingen

De overige rechten, heffingen en belastingen betreffen:

- hondenbelasting
- begraafrechten
- leges omgevingsvergunning
- leges gebruiksvergunning
- secretarieleges (paspoorten, rijbewijzen etc.)
- precariobelasting
- havengelden
- marktgeld
- woonschepenrechten
- toeristen- en watertoeristenbelasting

Bij de uit de begroting voortvloeiende tarievenvaststelling worden de tarieven waar mogelijk slechts trendmatig verhoogd. Als uitgangspunt is een stijgingspercentage voor de tarieven opgenomen van 1,5%, dit ter compensatie van de prijsontwikkelingen (inflatiecorrectie).

Hondenbelasting

In het kader van de bezuinigingen wordt de hondenbelasting voor 2020 gehandhaafd op het niveau van 2019 en zullen de tarieven met 1,5% worden verhoogd.

Begraafrechten

Begraafrechten zijn rechten die in rekening gebracht worden voor het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen. We stellen voor de tarieven voor 2020 met 1,5% te verhogen en daarbij af te ronden op € 0,50.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2020 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van de Begraafrechten	Bedrag
Algemene begraafplaats Raamsdonk	€ 40.750
Algemene begraafplaats Geertruidenberg	€ 43.481
Netto kosten taakveld	€ 84.231
Toe te rekenen kosten:	Bedrag
Overhead	€ 24.990
BTW	€ 10.192
Totaal kosten	€ 119.413
Opbrengst heffingen	€ 48.000
Dekkendheidspercentage	40%

Leges omgevingsvergunning en secretarieleges

Wij leveren diverse diensten en producten zoals paspoorten, rijbewijzen, uittreksels en bouwvergunningen, waarvoor wij een vergoeding (leges) vragen. De tarieven inzake leges verhogen we, alleen daar waar mogelijk, slechts trendmatig en worden in rekening gebracht volgens de Legesverordening.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2020 geven wij in onderstaande tabel weer, eerst per Titel, daarna ook per Titel gespecificeerd:

Leges omgevingsvergunning en secretarieleges

Recapitulatie Titel 1, 2 en 3			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
Kostendekking Titel 1 Algemene dienstverlening			€ 193.663	€ 100.224	€ 293.887	€ 243.465	82,84%
Kostendekking Titel 2 Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning			€ 237.105	€ 161.591	€ 398.696	€ 365.971	91,79%
Kostendekking Titel 3 Europese diensten richtlijn			€ 40.740	€ 34.098	€ 74.838	€ 6.060	8,10%
Kostendekking totale tarieventabel			€ 471.508	€ 295.913	€ 767.421	€ 615.496	80,20%

Titel 1 Algemene dienstverlening			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Burgerlijke Stand	€ 15.178	€ 8.579	€ 23.757	€ 22.136	93,18%
hoofdstuk	2	Reisdocumenten	€ 43.582	€ 18.046	€ 61.628	€ 52.941	85,90%
hoofdstuk	3	Rijbewijzen	€ 67.409	€ 36.487	€ 103.896	€ 97.966	94,29%
hoofdstuk	4	Verstrekkings uit de basisregistratie personen	€ 13.552	€ 11.863	€ 25.415	€ 14.994	59,00%
hoofdstuk	5	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	6	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	7	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	8	Overige publiekszaken	€ 8.638	€ 1.635	€ 10.273	€ 8.878	86,42%
hoofdstuk	9	Gemeentearchief	€ 1.382	€ 1.208	€ 2.590	€ 2.505	96,72%
hoofdstuk	10	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	11	Kansspelen	€ 129	€ 112	€ 241	€ 35	14,52%
hoofdstuk	12	Leegstandwet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	13	Kabels en leidingen	€ 24.816	€ 5.961	€ 30.777	€ 18.993	61,71%
hoofdstuk	14	Verkeer en vervoer	€ 6.127	€ 5.096	€ 11.223	€ 3.998	35,62%
hoofdstuk	15	Diversen	€ 12.850	€ 11.237	€ 24.087	€ 21.019	87,26%
Kostendekking Titel 1			€ 193.663	€ 100.224	€ 293.887	€ 243.465	82,84%

Titel 2 dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendeckking
hoofdstuk	1	Begripsomschrijvingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 1.429	€ 974	€ 2.403	€ 1.050	43,70%
hoofdstuk	3	Omgevingsvergunning	€ 235.676	€ 160.617	€ 396.293	€ 364.921	92,08%
hoofdstuk	4	Vermindering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	5	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	6	Intrekking omgevingsvergunning	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	9	Sloophmeldingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	10	In deze titel niet benoemde beschikking	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendeckking Titel 2			€ 237.105	€ 161.591	€ 398.696	€ 365.971	91,79%

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendeckking
hoofdstuk	1	Horeca	€ 8.730	€ 7.307	€ 16.037	€ 4.984	31,08%
hoofdstuk	2	Algemene Plaatselijke Verordening (evenementen)	€ 31.876	€ 26.679	€ 58.555	€ 1.041	1,78%
hoofdstuk	3	Brandveiligingsverordening	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	4	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	5	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€ 134	€ 112	€ 246	€ 35	14,23%
Kostendeckking Titel 3			€ 40.740	€ 34.098	€ 74.838	€ 6.060	8,10%

Precariobelasting

Voor de precariobelasting nemen we voor 2020 een bedrag op van € 600.000. Dit betreft de precariobelasting op met name kabels en leidingen en geldt voor de jaren 2020 en 2021. In 2019 is er geen precariobelasting voor terrassen opgelegd. In het kader van de bezuinigingen wordt deze wel weer ingevoerd.

Havengelden

Voor het (tijdelijk) mogen gebruiken van de gemeentelijke (passanten)haven vragen/innen we een vergoeding. Deze havengelden bestemmen we voor het onderhouden en faciliteren van de havens.

Momenteel kan de beroepsbinnenvaart gebruik maken van twee ligplaatsvoorzieningen, te weten die in de kern Geertruidenberg (Timmersteekade) en die in de kern Raamsdonksveer (Reenweg). Ook kan men op een aantal andere plekken in de Donge aanleggen. De tarieven voor de havengelden zijn opgenomen in de Verordening binnenhavengeld. Het havengeld berekenen we op basis van de grootte van het schip en de duur van het gebruik. De havenmeester int de havengelden bij de gebruikers van de verschillende gemeentelijke havens.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2020 geven wij in de tabellen (havengelden en binnenhavengelden) weer:

Havengelden

Berekening van kostendekkendheid van de Havengelden	Bedrag
Gemeentelijke jachthaven inclusief BTW	€ 15.800
Netto kosten taakveld	€ 15.800
Overhead	€ 8.400
Totaal kosten	€ 24.200
Opbrengst heffingen	€ 12.000
Dekkendheidspercentage	50%

Binnenhavengelden

Berekening van kostendekkendheid van de Binnenhavengelden	Bedrag
Passantenhaven en ligplaatsvoorzieningen inclusief BTW	€ 64.230
Overige inkomsten binnenhavens	-/- € 2.500
Netto kosten taakveld	€ 61.730
Overhead	€ 2.940
Totaal kosten	€ 64.670
Opbrengst heffingen	€ 40.500
Dekkendheidspercentage	63%

Marktgelden

De gemeente heeft drie weekmarkten op drie verschillende locaties: de Oude Melkhaven te Raamsdonk, het Heereplein te Raamsdonksveer en de Markt te Geertruidenberg. Voor het innemen van een standplaats op de aangewezen plaatsten heffen we marktgeld volgens de Verordening Marktgelden. De hoogte van de marktgelden is afhankelijk van de oppervlakte van een standplaats. Deze marktgelden gebruiken we voor het huren van marktkramen, de locaties van de markten te onderhouden en schoon te maken.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2020 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendeckendheid van de Marktgelden	Bedrag
Exploitatielasten markten	€ 27.900
Netto kosten taakveld	€ 27.900
Toe te rekenen kosten:	Bedrag
Overhead	€ 18.830
BTW	€ 100
Totaal kosten	€ 46.830
Opbrengst heffingen	€ 12.000
Dekkendheidspercentage	26%

Woonschepenrechten

In uw vergadering van 24 november 2016 heeft u de woonschepenverordening Geertruidenberg 2016 vastgesteld. Hierin wordt een recht geheven voor het innemen van een ligplaats met een (historisch) woonschip binnen de gemeentelijke wateren.

Toeristen- en watertoeristenbelasting

In uw vergadering van 27 juni 2019 heeft u de verordening toeristenbelasting en de verordening watertoeristenbelasting vastgesteld. Hierin wordt een belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente. Het tarief bedraagt € 1,00 per persoon per overnachting.

Lokale lastendruk

Hieronder gaan wij in op de gevolgen van één en ander voor de lokale lastendruk van de burgers. Door het feit dat we voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing gedifferentieerde tarieven hanteren, hebben wij er voor gekozen om een beeld te geven van de indicatieve gevolgen voor een "gemiddeld" gezin. Hierbij gaan wij er voor de OZB vanuit dat het tarief voor de eigenaar van een woning 0,1163% bedraagt. Bij zowel de rioolheffing-gebruik, rioolheffing-eigendom als afvalstoffenheffing zijn het de tarieven zoals opgenomen bij het belastingvoorstel.

Bij onderstaande indicatie gaan we uit van een gezin van 3 personen met een eigen woning met een WOZ-waarde van € 239.000 in 2020.

3-persoonshuishouden (eigenaar)	2018	2019	2020
woz waarde woning	214.000	225.000	239.000
Ozb eigendom	254,87	273,60	277,96
Rioolrecht gebruik	69,12	63,96	64,80
Rioolrecht eigendom	186,96	173,04	175,44
Afvalstoffenheffing	253,44	241,80	245,16
	764,39	752,40	763,36

Onbenutte belastingcapaciteit

Om bij het Rijk toegelaten te worden als zgn. art 12-gemeente (= gemeente in financieel noodlijdende positie) dient een gemeente te voldoen aan een redelijk peil van het zgn. belastingpakket. Om dat te kunnen beoordelen moet duidelijk zijn welke eigen inkomsten daarbij worden betrokken en wat een redelijk peil is. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit:

1. de onroerende zaakbelastingen (OZB);
2. de rioolheffingen;
3. de afvalstoffenheffingen en reinigingsrechten.

Onroerende zaakbelastingen

Het landelijk percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2020 vastgesteld op 0,1853.

Voor de gemeente Geertruidenberg is het percentage op dit moment 0,1618.

Verhogen we het tarief van 0,1618 naar 0,1853, dan betekent dit dat er nog een procentuele verhoging mogelijk is van 0,0235. Als onbenutte OZB-opbrengst voor 2020 is daarom een bedrag aan te merken van € 908.275 = 0,0235% x 3.865.000.000 waarde (woningen, niet-woningen eigenaar en niet-woningen gebruiker voor 2020).

In de begroting 2018 was de onbenutte OZB-opbrengst nog een bedrag van € 1.507.584 voor 2019 € 1.110.816 en nu is er sprake van € 908.275.

Riool- en afvalstoffenheffing

Deze dienen beide als 100% kostendeckend te worden opgenomen. Dit is voor beide het geval.

De geraamde inkomsten

Soort belasting of heffing	Primitieve begroting 2019 (in €)	begroting 2019 (in €) *	Verdeling (in %)	begroting 2020 (in €)	Verdeling (in %)
Onroerende zaakbelasting gebruiker niet woning	1.329.000	1.329.000		1.462.500	
Onroerende zaakbelasting eigenaar niet woning	1.805.000	1.805.000		1.989.000	
Onroerende zaakbelasting eigenaar woning	2.608.000	2.608.000		2.680.500	
	5.742.000	5.742.000	48,55	6.132.000	50,15
Reinigingsheffing	2.139.000	2.139.000	18,09	2.170.000	17,75
Rioolheffing	2.493.000	2.493.000	21,08	2.530.000	20,69
Hondenbelasting	89.000	89.000	0,75	89.000	0,73
Begraafrechten alg. begraafplaats Raamsdonk	20.854	0		0	
Begraafrechten alg. begraafplaats Geertruidenberg	27.284	0		0	
	48.138	48.000	0,41	48.000	0,39
Bouwleges	341.469	360.000		360.000	
Overige leges	3.544	6.000		6.000	
	345.013	366.000	3,09	366.000	2,99
Secretarieleges burgerlijke stand	30.397	31.000		31.000	
Secretarieleges bevolkingsregister	312.898	238.500		166.000	
Secretarieleges naturalisatie	2.441	15.000		15.000	
	345.736	284.500	2,41	212.000	1,73
Toeristen- watertoeristenbelasting	12.000	12.000	0,1	25.000	0,2
Precariobelasting	600.000	600.000	5,07	610.000	4,99

Soort belasting of heffing	Primitieve begroting 2019 (in €)	begroting 2019 (in €) *	Verdeling (in %)	begroting 2020 (in €)	Verdeling (in %)
A.P.V.	5.822	6.000			
Havengelden ligplaatsen Reenweg	10.008	5.000			
Havengelden Timmersteekade	7.677	2.000			
Havengelden jachthaven	11.772	12.000			
Passantenhaven	17.852	12.000			
Marktgeld	12.006	12.000			
Kapvergunningen	71	0			
Gehandicapten-parkeerkaarten	3.959	4.000			
	69.167	53.000	0,45	44.500	0,36
TOTAAL	11.883.054	11.826.500	100	12.226.500	100

* inclusief begrotingswijzigingen / tussenrapportage 2019

Kwijtschelding

Indien een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om de belastingaanslag te voldoen, kunnen we onder bepaalde voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding verlenen. Het kwijtscheldingspercentage dat we hanteren bedraagt 100%. Dit betekent dat alle belastingplichtigen die een inkomen hebben dat 100% van het minimuminkomen (volgens bijstandsnorm) of lager bedraagt in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.

Kwijtschelding kan alleen worden verleend indien het een aanslag betreft voor afvalstoffenheffing en rioolheffing gebruiker. De overige heffingen zijn in de betreffende belastingverordeningen uitgesloten voor kwijtschelding.

De opbrengsten voor afvalstoffenheffing en rioolheffing, welke worden kwijtgescholden zijn als kostencomponent opgenomen in de tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor 2020 gaat het om € 80.000 afvalstoffenheffing en € 15.000 rioolheffing.

Paragraaf B

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting van de gemeente Geertruidenberg is. Dit is van belang wanneer een financiële tegenvaller zich voordoet. Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen.

Deze paragraaf heeft zijn basis in artikel 11 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten) en de daarop van toepassing zijnde toelichting.

Conform dit artikel moet deze paragraaf ten minste bevatten:

- het beleid betreffende weerstandscapaciteit en risico's (onderdeel 2);
- een inventarisatie van de risico's (onderdeel 3);
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit (onderdeel 4);
- een berekening van het weerstandsvermogen en een oordeel hierover
- een kengetal voor de:
  - 1a) Netto schuldquote
  - 1b) Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
  - 2) Solvabiliteitsratio
  - 3) Grondexploitatie
  - 4) Structurele exploitatieruimte
  - 5) Belastingcapaciteit
- een beoordeling van de onderlinge verhoudingen tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Vervolgens wordt een berekening gemaakt van het weerstandsvermogen en oordeel gevormd over het weerstandsvermogen (onderdeel 5).

Ter completering volgt een nieuw verplicht onderdeel van deze paragraaf. In deze paragraaf worden de kengetallen opgenomen met een toelichting hierop (onderdeel 6).

Gemeente Geertruidenberg vindt goed risicomanagement belangrijk en acht het wenselijk risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering en ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen beheersbaar te maken. Een zo volledig mogelijk inzicht in potentiële risico's en hun gevolgen maakt het mogelijk een uitspraak te kunnen doen over het wel of niet aanvaarden van het risico en over voor het wel of niet nemen van eventuele aanvullende maatregelen. Hierdoor kunnen op verantwoorde wijze besluiten worden genomen en worden risico's tot een gewenst niveau beperkt.

Risicomanagementbeleid

In januari 2016 is het geactualiseerde risicomanagementbeleid vastgesteld. Hierin worden kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement.

Risicomanagement is gemeentebreed doorgevoerd. Het risicoprofiel is uitgewerkt voor de reguliere bedrijfsprocessen én de projecten, zodat de hierbij behorende weerstandscapaciteit van Gemeente Geertruidenberg kan worden berekend. Verdere verfijning en doorontwikkeling van risicomanagement vindt doorlopend plaats.

Risico's

Een risico is de kans op een gebeurtenis met effect op het behalen van de door de organisatie gestelde doelstellingen.

Risicoprofiel

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de risico-inventarisatie voor gemeente Geertruidenberg. Om de risico's van onze gemeente systematisch in kaart te brengen en te beoordelen is er een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is een dynamisch geheel: als er aanleiding toe is, worden risico's toegevoegd, gewijzigd en/of verwijderd. Hierbij is gebruik gemaakt van NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem).

Ten behoeve van het begroting 2020 zijn de risico's beoordeeld door de clusters. In totaal zijn 152 risico's in beeld gebracht, hierbij is een aantal kleine risico's samengevoegd en is een aantal nieuwe risico's toegevoegd (begroting 2019: 152, jaarverslag 2018: 150). De tabel geeft een inschatting van de kans dat een risico zich voordoet, afgezet tegen het financiële gevolg:

Aantal risico's (geldgevolg tegen kans uitgezet)					
x > € 200.000			2	3	
€ 100.000 < x < € 200.000	2			3	1
€ 40.000 < x < € 100.000	1	3	4	4	2
€ 10.000 < x < € 40.000	6	4	10	5	3
x < € 10.000	21	18	20	11	10
Geen geldgevolgen	6	5	3	2	3
	Kans 1	Kans 2	Kans 3	Kans 4	Kans 5

Klassificering kans

1. < of 1 keer per 10 jaar (10%)
2. 1 keer per 5-10 jaar (30%)
3. 1 keer per 2-5 jaar (50%)
4. 1 keer per 1-2 jaar (70%)
5. 1 keer per jaar of vaker (90%)

In het volgende overzicht worden de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben geleverd aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij geeft het invloed percentage de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

Risico's

Begr 2020	Jrr 2018	Begr 2019		Begroting 2020		Programma
				Kans	Invloed	
1	1	1	Precariobelasting niet kunnen innen (590)	70%	36,75%	AD
2			Achterstallig onderhoud wegen, infrastructurele kunstwerken (128)	70%	9,62%	1
3	2	5	Bedrijfswaarde wordt maatstaf bij waardering WOZ-waarde (554)	70%	9,62%	AD
4	-	-	Gemeente wordt eigenaar van Dongemond Sporthal (597)	50%	3,44%	3
5	-	-	Toepassing Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren, vrijwillige brandweer (596)	50%	3,44%	7
6			Onvoldoende kunnen terugvorderen van BTW (over bepaalde dienstverlening) (569)	90%	2,75%	3
7	7	7	Onvoldoende gelden bij verenigingen om nieuwbouw van sportcomplex te realiseren (568)	70%	2,41%	3
8	5	3	School kan bouwplan niet tijdig realiseren ondanks de van de gemeente ontvangen beschikbare middelen (570)	70%	2,14%	4
9			Algemene uitkering gemeentefonds valt lager uit dan begroot (528)	70%	2,13%	AD
10	3	2	Geen volledige compensatie loon- en prijsstijgingen via de algemene uitkering (580)	90%	1,60%	AD
	4	4	Achterstallig onderhoud gemeentelijke gebouwen als gevolg van beperkte budgetten (535)	70%	0,57%	6
	6	9	Onverwachte stijging personeelslasten (591)	90%	0,00%	7
	8	8	Een stijging van aantal bijstandsgerechtigden of toename aantal aanvragen bijzondere bijstand (49/565)	50%	1,15%	5
	9		Constatering bodemverontreiniging en overheveling bodemtaken (333)	50%	0,46%	1
	10		Opruiming dumping drugsafval binnen gemeente grenzen (592)	90%	0,51%	1
		6	Herijking van het huisvestingsprogramma (IHP) scholen (578)	70%	0,00%	4
		10	Onvoldoende rijksmiddelen om de beoogde transformatie binnen de jeugdhulp vorm te geven (530)	90%	1,37%	5
				Begroting 2019	Jaarverslag 2018	Begroting 2020
Totaal grote risico's				€ 3.469.000	€ 3.450.000	€ 4.950.000
Overige risico's				€ 2.192.505	€ 2.123.905	€ 2.781.505
Totaal alle risico's				€ 5.661.505	€ 5.573.905	€ 7.731.505

Uit de tabel blijkt dat de mutatie van het maximale risico ten opzichte van de vorige actualisatie (bij het jaarverslag 2018) € 2.157.600 (hoger) is. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de nieuwe risico's, wijziging in risicobedragen en verwijderde (samengevoegde) risico's. De risico's met de meeste impact zijn:

- Achterstallig onderhoud wegen (580.000)
- Precariobelasting (500.000)
- Toepassing wet normalisering rechtspositie ambtenaren vrijwilligers brandweer (300.000)
- Gemeente wordt eigenaar van sporthal Dongemond (300.000)
- Integrale aanpak ondermijning (200.000)
- Onvoldoende kunnen terugvorderen van BTW (150.000)
- Algemene uitkering valt lager uit (100.000)
- Bedrijfswaarde wordt maatstaf bij waardering WOZ (100.000)
- Betalen wachtgeld wethouders (100.000)
- Geen volledig loon/prijs compensatie algemene uitkering (-200.000)

Voor de toelichting op de risico's en beheersmaatregelen verwijzen we naar de toelichting in de programma's (zie vorige tabel).

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Geertruidenberg beschikt om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages			
Percentage	Bedrag	Percentage	Bedrag
5%	€ 1.003.802	55%	€ 2.209.748
10%	€ 1.157.987	60%	€ 2.366.290
15%	€ 1.278.768	65%	€ 2.528.922
20%	€ 1.385.376	70%	€ 2.692.403
25%	€ 1.486.409	75%	€ 2.855.355
30%	€ 1.588.887	80%	€ 3.024.399
35%	€ 1.693.220	85%	€ 3.195.058
40%	€ 1.804.637	90%	€ 3.388.973
45%	€ 1.925.086	95%	€ 3.636.146
50%	€ 2.060.349		

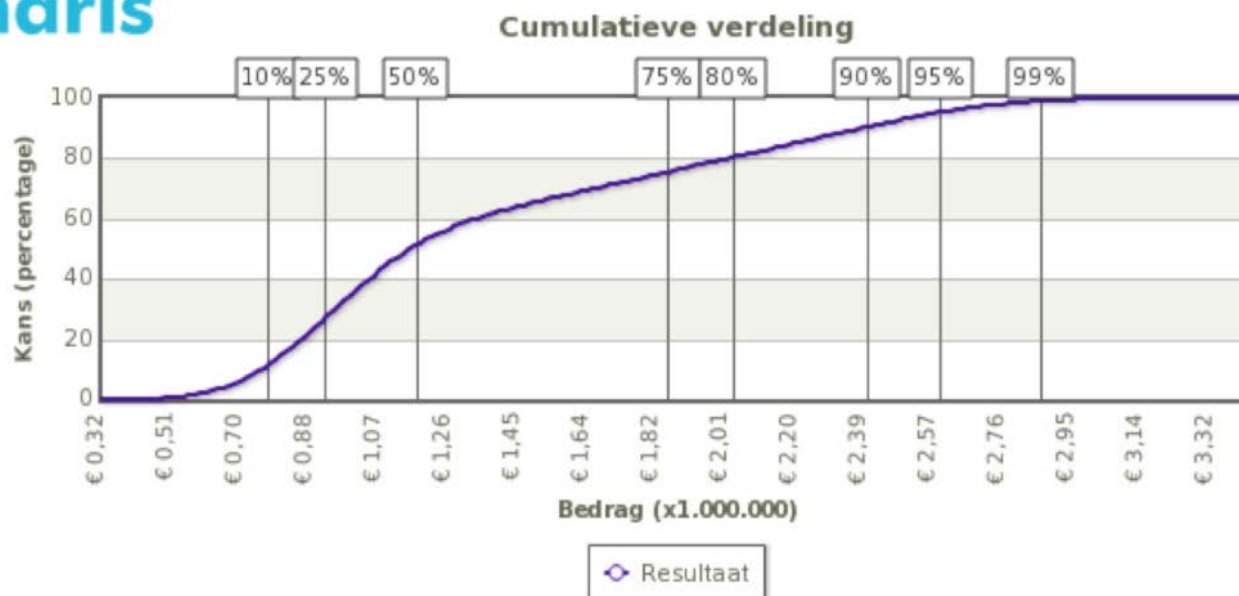
Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is € 7.731.505 (zie voorgaande tabel). De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De resultaten van de risicosimulatie staan hiernaast weergegeven.

Hieruit volgt dat bijvoorbeeld met 20% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1,4 miljoen.

De benodigde weerstandscapaciteit bij een zekerheidspercentage van 90 is € 3,4 miljoen (begroting 2019: € 2,4 miljoen; jaarverslag 2018: 2,4 miljoen). Met 90% zekerheid kunnen met dit bedrag alle risico's worden afgedekt.

naris

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarrekening 2018 € 992.031 hoger. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. precario-bealsting (+)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. achterstalling onderhoud wegen (+)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. sporthal Dongemond college (+)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. toepassing wet normalisering rechtspositie ambtenaren vrijwilligers brandweer (+)

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit	1 januari 2020	1 januari 2021	1 januari 2022	1 januari 2023
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	5.468.944	2.377.693	2.377.693	2.377.693
Vrij aanwendbare algemene reserve	4.959.973	505.568	868.026	1.527.872
Vrije algemene reserve	1.571.000	1.472.000	1.910.000	1.837.000
Weerstandsreserve	3.388.973	3.388.973	3.388.976	3.388.973
Vrij aanwendbare bestemmingsreserve	508.971	536.835	536.835	536.835
Gerealiseerde resultaat (programmabegroting)				
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	953.275	953.275	953.275	953.275
Onvoorzien	45.000	45.000	45.000	45.000
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	908.275	908.275	908.275	908.275
Onbenutte capaciteit afvalstoffenheffingen				
Totale weerstandscapaciteit	6.422.219	6.351.083	6.789.086	6.716.083

Vrije aanwendbare algemene reserve

Het huidige beleidskader met betrekking tot reserves en voorzieningen is neergelegd in de Financiële Verordening 2017. Om te voorkomen dat bij een calamiteit direct het bestaande beleid moet worden bijgesteld, is gekozen voor het vormen van een afzonderlijk weerstands reserve. Deze reserve mag ook slechts in dit kader worden aangewend. Vanuit de vrij aanwendbare algemene reserve wordt de weerstandsreserve op het niveau gebracht van de benodigde weerstandscapaciteit.

Vrij aanwendbare bestemmingsreserve

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves kunnen, zolang de raad de bestemming kan wijzigen, tot de weerstandscapaciteit worden gerekend. Voor sommige bestemmingsreserves zal een aanwending als weerstandscapaciteit echter

aanzienlijke negatieve consequenties voor bestaande voorzieningen met zich meebrengen. Dit geldt voor reserves die zijn gevormd om de afschrijvingslasten of kapitaallasten van diverse voorzieningen te dekken zoals Fort Lunet, gemeentehuis, containermanagement en Informatisering en Automatisering (I&A). Tevens geldt dit voor de in het verleden gevormde reserves voor diverse risico's zoals bodemsanering, grondexploitatie, Pilot Bouwen Binnen Strakke Contouren en decentralisaties. Daarom worden bovengenoemde bestemmingsreserves niet meegerekend in de beschikbare weerstandscapaciteit. Voor de overige bestemmingsreserves geldt dat eventuele aanwending als weerstandscapaciteit geen of geringe negatieve consequenties voor bestaande voorzieningen met zich meebrengt. Vanwege de extra benodigde middelen voor de weerstandsreserve wordt in de begroting voorgesteld om een aantal van de in het verleden gevormde reserves vrij te laten vallen in de algemene reserve.

Gerealiseerd resultaat volgend uit de programmabegroting

In het BBV is aangegeven dat het gerealiseerde resultaat volgend uit de programmabegroting ook tot het eigen vermogen behoort. Afhankelijk van de bestemming zal daarom ook dit resultaat kunnen worden meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen. In de begroting 2020 wordt voorgesteld het structurele saldo van 2020 ev toe te voegen aan de Vrije Algemene Reserve en het incidentele saldo voor 2020 toe te voegen aan Onvoorzien. De meerjarige saldi (structureel en incidenteel) voor 2021 en verder worden in zijn geheel toegevoegd aan de Vrije Algemene Reserve.

Onvoorzien

De mate waarin van de onbenutte belastingcapaciteit gebruik wordt gemaakt, verschilt van gemeente tot gemeente en is mede afhankelijk van de politieke relevantie van de hoogte van het OZB-tarief. Als zich tegenvallers voordoen, zal de onbenutte belastingcapaciteit niet zonder slag of stoot worden ingezet, maar dit is wel één van de mogelijkheden. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt aangesloten bij de drie belangrijkste inkomsten van de gemeente te weten: OZB, afvalstoffenheffing en rioolafvoerrecht, voor zover deze laatste twee niet maximaal mogelijk en/of kostendekkend blijken te zijn. Eventueel onbenutte belastingcapaciteit wordt gerekend tot de beschikbare weerstandscapaciteit voor het begrotingsjaar.

In de opsomming van posten voor de beschikbare weerstandscapaciteit zijn de voorzieningen niet genoemd. Voorzieningen vallen niet onder de weerstandscapaciteit, omdat deze zijn gevormd voor het afdekken van voorzienbare lasten in verband met verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker is. Deze lasten hangen samen met de periode voorafgaand aan die datum.

Weerstandsvermogen

Op basis van de huidige gegevens in het risicomanagementsysteem berekenen we het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente Geertruidenberg om niet-structurele financiële risico's te kunnen opvangen teneinde haar taken te kunnen voortzetten'.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten geven we in onderstaande figuur weer.

Risico's	Weerstandscapaciteit
• Bedrijfsproces • Financieel • Imago / politiek • Informatie / strategie • Juridisch / aansprakelijkheid • Letsel / veiligheid • Materieel • Milieu • Personeel / Arbo • Product	• Vrij aanwendbare algemene reserve • Vrij aanwendbare bestemmingsreserve • Gerealiseerd resultaat (programmabegroting) • Onvoorzien • Onbenutte belastingcapaciteit OZB • Onbenutte capaciteit afvalstoffenheffingen

Weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kunnen we afzetten tegen de beschikbare weerstandscapaci-

teit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Voor 2020 is dit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 6.422.219}}{\text{€ 3.388.973}} = 1,90$$

(Jaarverslag 2018: 2,57; Begroting 2019: 2,44)

De daling van de ratio weerstandsvermogen wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- De stijging van de benodigde weerstandscapaciteit als gevolg van een gewijzigd risicoprofiel ten opzichte van het jaarverslag 2018;

De ratio weerstandsvermogen voor de jaren 2021 t/m 2023 bedraagt respectievelijk 1,87; 2,00; 1,98.

Gebaseerd op de hierna opgenomen tabel valt het weerstandsvermogen in klasse B. Dit duidt op een weerstandsvermogen wat voldoet aan de in het risicomanagementbeleid vastgestelde norm (waarderingscijfer B, ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0).

Weerstand velden		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

Kengetallen

Om de inzichtelijkheid in de financiële positie van de gemeente te vergemakkelijken wordt aan deze paragraaf in de begroting en in het jaarverslag kengetallen toe gevoegd.

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden beschouwd en boven de 130% als onvoldoende. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende en geeft een dalend verloop. Dit is positief.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier brengen we in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende en geeft een dalend verloop. Dit is positief.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit

Kengetallen	Jaarverslag 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	49,59%	43,01%	41,08%	36,12%	30,65%	25,99%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	45,43%	38,63%	36,32%	31,28%	25,78%	21,16%
Solvabiliteitsratio	23,83%	20,92%	13,43%	14,57%	15,99%	16,16%
Structurele exploitatieruimte	-0,10%	0,20%	0,85%	0,14%	0,64%	1,16%
Grondexploitatie	1,28%	-2,75%	-1,51%	-1,54%	-1,55%	-1,54%
Belastingcapaciteit	108%	104%	103%	103%	103%	103%

1 Abusievelijk is bij dit kengetal gerekend met totale baten inclusief kostenplaatsen en reserves in plaats van EXCLUSIEF

2 Bij de begroting 2019 is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde van een woning in de gemeente Geertruidenberg in plaats van de landelijk gemiddelde WOZ waarde uit de Coelo Atlas

reserves en het resultaat van baten en lasten. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende.

De solvabiliteitsratio van de gemeente Geertruidenberg is op basis van die publicatie niet voldoende. De ratio geeft een licht stijgend verloop. Dit is negatief.

Kengetal grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Er is geen norm voor deze ratio. Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Geertruidenberg is gedaald ten opzichte van de jaarrekening 2018 en zelfs negatief. De totale boekwaarde van de grondexploitatie is negatief (opbrengst>uitgaven), waardoor de risico's voor de gemeente minimaal worden. Dit is positief.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten dan ook hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting, waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Er is geen norm voor deze ratio. De structurele exploitatieruimte van de gemeente Geertruidenberg is voor de begroting 2020 en verdere jaren voor alle jaren positief. Voor de begroting 2021 en 2022 is het getal iets minder positief. Ten opzichte van de begroting 2019 is dit cijfer verbeterd, dit is positief.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek voor de lagere overheden (Coelo) publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de

gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Er is geen norm voor deze ratio. De totale woonlasten van de gemeente Geertruidenberg zijn iets hoger dan het landelijk gemiddelde en geven een dalend verloop. Dit is positief.

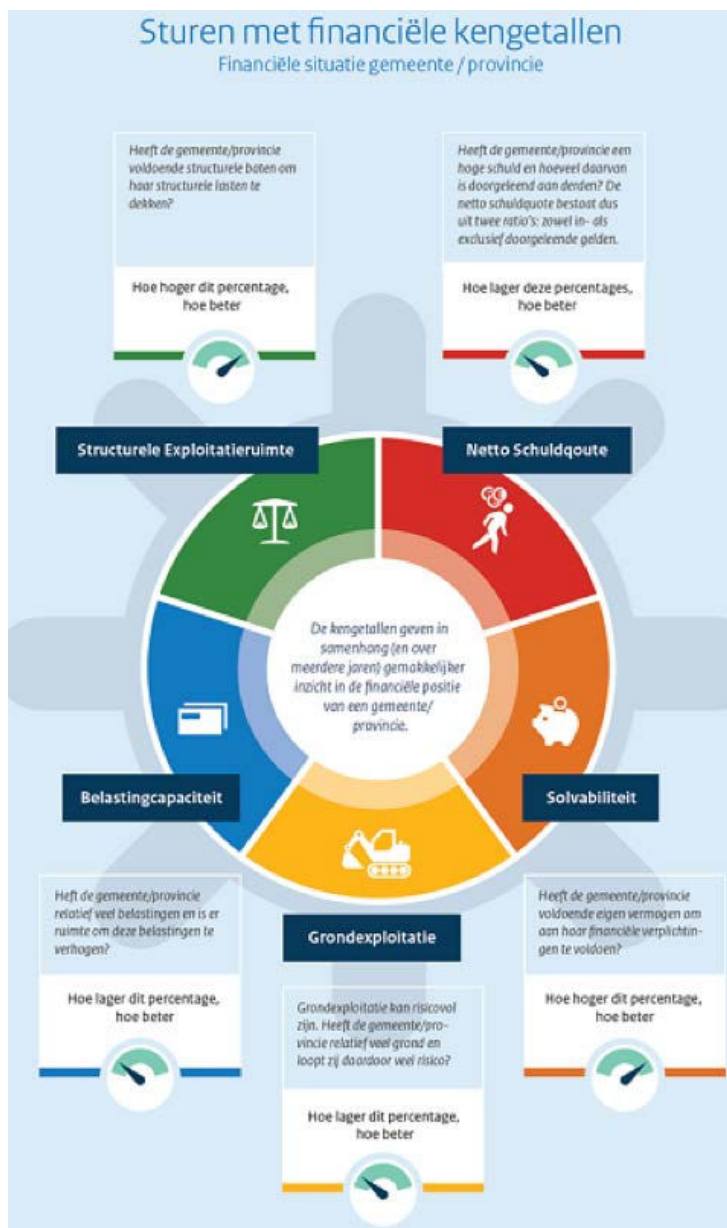
Samenhang

De kengetallen moeten in samenhang worden gezien. De kengetallen schuldquote en solvabiliteit liggen binnen de norm van de VNG. De beoordeling van de structurele exploitatieruimte heeft vooral waarde in meerjarig vooruitblikkend perspectief. Hier is zichtbaar dat dit percentage ten opzichte van de begroting 2019 is verbeterd. Het kengetal grondexploitatie kent een dalende trend. Dit is een positieve ontwikkeling.

Op basis van de huidige cijfers kan geconcludeerd worden dat de trend van de kengetallen positief is. Het kengetal solvabiliteit wijkt hier in negatieve zin vanaf.

Het monitoren van de ontwikkeling van de kengetallen naar de toekomst is van belang.

Zie ook de hierna volgende figuur (bron: Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijk relaties).

Paragraaf C

- Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf lichten wij de financiële consequenties toe van het gekozen kwaliteitsniveau voor kapitaalgoederen binnen het beleidskader.

Algemene uitgangspunten

De gemeente heeft ongeveer 310 hectare aan openbare ruimte in beheer. Onder deze openbare ruimte vallen: wegen, riolering, openbare verlichting, waterpartijen en openbaar groen. Verder rekenen wij alle virtuele objecten (niet zichtbaar zoals kadastrale grenzen) en reële objecten (zichtbaar, zoals een bouwwerk) onder, op en boven de grond als taak toe aan de openbare ruimte. Gebouwen behoren niet tot de openbare ruimte, maar nemen we wel als kapitaalgoed mee. Hieronder geven we voor deze kapitaalgoederen een nadere beschrijving van de wijze van beheer en onderhoud. Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in het overzicht kaderstellende beleidsnota's en beheerplannen.

Beheerplannen

Wij werken zoveel mogelijk met beheerplannen. Deze plannen geven over meerdere jaren inzicht in onderhoudsmaatregelen en benodigde financiële middelen om de functie van de beheerobjecten te kunnen waarborgen. De basis voor een beheerplan is o.a. het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau. Het beheerplan en onderhoudsniveau van de beheerobjecten (kapitaalgoederen) is maatgevend voor de uitvoering van de werkzaamheden in het betreffende jaar. En uiteraard voor de (jaarlijkse) onderhoudslasten.

In december 2017 is de Notitie Materiële vaste activa gepubliceerd. Voor het begrotingsjaar 2019 is de gehele notitie van kracht. De notitie behandelt de wijze van activeren, waarderen en afschrijven van activa en het onderhoud van kapitaalgoederen. Ook zijn er aandachtspunten voor de financiële verordening opgenomen.

Het BBV schrijft recente beheerplannen voor. Onder een recent beheerplan wordt verstaan: maximaal vijf jaar oud. Voor het verslagleggingsjaar 2019 mag het beheerplan derhalve niet ouder zijn dan 2014. Van deze vijf jaar kan door de raad alleen gemotiveerd afgeweken worden;

Onderdeel	Beleidsplan	Jaar vaststelling
Wegen	Wegbeheer	2014
Wegen	Infrastructurele kunstwerken	2018
Wegen	Openbare Verlichting	2015
Riolering	Riolering	2017
Water	Binnenhavens / Baggeren	2019
Gebouwen beheer	Gebouwen - inclusief Onderwijs gebouwen	2015

Het beheerplan wegen is in een afrondende fase en wordt eind 2019 aangeboden ter vaststelling. De gevolgen vanuit het project A27-Hooipolder van Rijkswaterstaat voor het onderliggende wegennet stemmen we af met het nieuwe beheerplan wegen. Dit nieuwe plan

heeft dan een looptijd van 1-1-2021 tot en met 31-12-2025. Het huidige beheerplan willen we daarom ook voor 2020 vaststellen. Bij het vaststellen van de begroting 2020 verzoeken wij u daarom de looptijd en werkingsduur van het meerjarenonderhoudsplan wegen te verlengen tot en met 31-12-2020.

Vorbereidingen voor het maken van een nieuw beheerplan openbare verlichting zijn gestart. Dit plan zal in 2020 aan de raad worden aangeboden. Bij het vaststellen van de begroting 2020 verzoeken wij u daarom de looptijd en werkingsduur van het beheerplan Openbare Verlichting te verlengen tot en met 31-12-2020.

Het gebouwen beheersplan laat langer op zich wachten dan gepland. Dit in verband met de duurzaamheidsopdracht die door de gemeenteraad is toegevoegd. In de planning staat dat dit plan in het laatste kwartaal van 2019 wordt aangeboden aan de gemeenteraad ter besluitvorming. Wij hebben als voorzorg in de begroting van 2020 de kosten van de sobere variant meegenomen. Dit in verband met de uitbreiding van het areaal. In het kader van de rechtmatigheid verzoeken wij u om het oude Gebouwen beheersplan bij het vaststellen van de begroting te verlengen tot 31-12-2020. Dit plan vervalt zodra u het nieuwe plan heeft aangenomen.

Beleids- en beheerkaders

De landelijk geformuleerde normen en richtlijnen vormen het uitgangspunt voor de beleids- en beheerkaders. Deze wijze van werken geeft richting aan kwaliteitsniveaus en beheermethodieken en dient als referentie en toetssteen voor onze gemeentelijke normen en aanpak.

Wegen:		C
Groen :	Geen onderhoudsniveaus	
Onkruid op verharding:	centrumgebied	A
	woon- en buitengebied	B

Om beter in te kunnen spelen op de beleving en de wensen van de gebruiker van de openbare ruimte wordt momenteel gewerkt in wijk-teams.

De plannings zijn en worden gericht op het voorkomen van achterstal-
lig onderhoud en schadeclaims.

De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd binnen
de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten.

Planningen

De plannings zoals deze voortkomen uit de beheerplannen, zijn
conceptplanningen. We beoordelen vooraf aan de uitvoering of de
aanpak noodzakelijk is, risico gestuurd beheer. De plannings zijn in die
zin dan ook dynamische documenten. Ook speelt de integrale aanpak,
participatie en vraaggericht werken een bepalende rol voor de jaarlijkse
planning. Groenrenovaties en werken aan de openbare verlichting
volgen meestal de straatwerkzaamheden. Deze volgen op hun beurt
veelal de rioolwerkzaamheden. Ook om deze redenen kunnen we
afwijken van de jaarschijfopgave uit de beheerplannen.

Integrale werkzaamheden

Voor de uitvoering van beleids- en beheertaken geldt dat deze zoveel
mogelijk integraal tot stand komen. Op deze wijze nemen we bij de
aanpak van een weg zo nodig ook de riolering, de openbare verlichting,
het groen en verkeersmaatregelen mee.

Belangrijkste integrale beheer- en additionele werken in 2020:

- Centrumplan fase 4, Haven, herinrichting - uitvoeren
- Wingerdstraat, Laurierstraat, Klimopstraat, groot onderhoud -

voorbereiden en uitvoeren

- Stadsweg Ravelijn e.o., afkoppelen hemelwater - uitvoeren
- Valeriaanstraat, vergroten hoofdriool - voorbereiden
- Regentenstraat en Vorsterstraat, afkoppelen hemelwater -
voorbereiden en uitvoeren
- Wim Boonsstraat, woonrijp maken in fases - uitvoeren
- Ravelijn fase 2, afkoppelen hemelwater, voorbereiden
- Oude Stadsweg, renovatie hoofdriool, voorbereiden
- Zandheuvel, vergroten hoofdriool, voorbereiden

Wegen

Wegbeheer

Het "wegenbeheerplan 2015-2019" dateert van 2014. In 2020 bieden
we een geactualiseerd beheerplan 2020-2024 aan bij de raad met
een financiële doorkijk t/m 2029.

De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd
binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten.

Infrastructurele kunstwerken

In het kunstwerkenbeheerplan 2019-2023 hebben we de benodigde
middelen voor 2020 aangegeven die in een voorziening zijn opgeno-
men. Het beheerplan geeft een financiële doorkijk t/m 2028.

De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd
binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten.

Openbare Verlichting

Het beheerplan openbare verlichting 2016-2020 dateert van 2015.
In dit plan staat naast regulier onderhoud ook de vervanging. De
vervangingsplannen worden jaarlijks op basis van inspecties van
de technische staat uitgevoerd, risico gestuurd beheer.

Al jaren blijkt dat het onderhoud en vervanging ruim binnen de
lopende exploitatiekosten kunnen worden gedekt. De storting is
daardoor niet nodig. Wij vragen aan de gemeenteraad om bij
vaststelling van deze begroting deze storting te stoppen en de
voorziening te laten vrijvallen in de algemene reserve.

In 2020 bieden wij de gemeenteraad een nieuw beheerplan 2021-
2025 met een financiële doorkijk t/m 2030. De door de raad vast-
gestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd binnen de daarvoor door
de raad beschikbaar gestelde budgetten en kunnen gedekt worden
uit de bestaande exploitatie budgetten

De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd
binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten.

Riolering

Het beheerplan riolering maakt onderdeel uit van het VGRP+
2017-2022. In dit plan staat de meerjarenplanning voor zowel de
exploitatie als de vervangingen en verbeteringen. Het beheerplan
geeft een financiële doorkijk tot en met 2076.

De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd
binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten.

Stedelijk water

Hieronder vallen de Donge, watergangen, vestinggrachten en
binnenhavens. Het Waterschap beheert en onderhoudt een gedeelte
van het stedelijk water. Als gemeente beheren wij onze eigen
wateren. Het beheer en onderhoud binnenhavens is ondergebracht
bij infrastructurele kunstwerken, waarvan de baggerwerkzaamheden
ten laste komen van de voorziening baggerwerkzaamheden.
Voor de periode 2020 - 2026 geldt een in 2019 geactualiseerd

beheerplan met een financiële doorkijk t/m 2031.

Een deel van het beheer valt onder het VGRP+ 2017 – 2022. Dit betreft waterkwaliteit (in relatie tot overstorten riolering), waaronder het onderzoek en de aanpak van blauwalgen in de Veste en onderhoud duikers in onze watergangen.

Het beheer van de Donge valt onder het beheerplan de Donge. Dit plan wordt in de periode 2020 – 2021 geactualiseerd.

De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten.

Openbaar groen

Er is geen actueel beheerplan beschikbaar. Wij werken met in bestekken vastgelegde jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden aan bomen, plantsoenen, gazons e.d. De raad stelde hiervoor de kwaliteitsniveaus vast.

De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten.

Gebouwenbeheer

In 2015 stelde de raad het meerjarenonderhoudsplan voor gemeentelijke gebouwen vast. Hierbij staat per gebouw het gewenste onderhoudsniveau vermeld. De gemeenteraad heeft als extra opdracht aangegeven dat duurzaamheid betrokken diende te worden bij het opstellen van het plan. Hierdoor is het niet gelukt om dit plan, voor vaststelling van de begroting, aan de raad voor te leggen. Omdat het areaal is toegenomen is uit voorzorg de sobere variant van het concept plan opgenomen. Het afstoten van gemeentelijke gebouwen maakt onderdeel uit van deze sobere variant.

Paragraaf D - Financiering

In deze paragraaf maken we de financieringsfunctie transparant. We leggen de basis voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Het Treasurystatuut (maart 2016) geeft de infrastructuur voor de inrichting van de financieringsfunctie, terwijl de uitwerking zijn weerslag vindt in de paragraaf financiering in de begroting. In de paragraaf bij de jaarstukken verstrekken we de verantwoordingsinformatie.

De doelstellingen van de treasuryfunctie van de gemeente Geertruidenberg zijn:

1. Het verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities, zodat te allen tijde in de behoefte aan financiële middelen kan worden voorzien teneinde de door de raad vastgestelde programma's te kunnen uitvoeren;
2. Het beschermen van de gemeentelijke vermogenswaarden en de resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's;
3. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (fido) respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut;
4. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Met het opstellen van deze paragraaf benoemen we ook die onderdelen die in de verordening ex. 212 GW en de artikelen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn opgenomen. Met ingang van de begroting 2018 zijn de bepalingen uit de notitie

Rente 2017 van de commissie BBV in werking getreden. Hiermee wordt aanbevolen de effecten uit deze notitie toe te lichten en gebruik te maken van een rente schema ten behoeve van de rentetoerekening.

Risicobeheer

Berekening van de kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar. De gemiddelde netto-vlootende schuld mag deze limiet niet overschrijden. Dit betekent dat voor dit bedrag geen langlopende geldlening hoeft te worden aangetrokken.

Toegestane kasgeldlimiet:

(Bedragen x € 1.000)

Omvang begroting per 1 januari 2020 (kolom 2020 begroting 2019)	€ 49.912
Kasgeldlimiet in % van de grondslag	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	€ 4.243

Bij drie achtereenvolgende overschrijdingen moeten wij de Provincie als toezichthouder inlichten en aangeven hoe we aan de kasgeldlimiet zullen voldoen.

Berekening van de renterisiconorm

De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten van de begroting) bij aanvang van het dienstjaar. Tegen dit bedrag zetten wij het bedrag af dat wij in het lopende jaar aan aflossingen moeten betalen, vermeerderd met het bedrag van de geldleningen waarvan de rente herzien mag/ kan worden. Ook deze norm mogen wij niet overschrijden.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 01-01-2020 (Bedragen x EUR 1.000)	2020	2021	2022	2023
Renterisico op vaste schuld	Budget	Budget	Budget	Budget
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g				
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g				
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a – 1b)				
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)				
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)				
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a – 3b)				
5. Betaalde aflossingen	2.829	2.835	2.805	2.212
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)				
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)				

Renterisiconorm

8. Stand begrotingstotaal per 1 januari (o.b.v. kolom 2020 begroting 2019)	49.912	48.684	48.260	48.260
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	9.983	9.737	9.652	9.652

Toets renterisiconorm

10. Renterisiconorm	9.983	9.737	9.652	9.652
7. Renterisico op vaste schuld				
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 – 7)	9.983	9.737	9.652	9.652

Debiteurenrisicobeheer

De openstaande vorderingen belichten wij periodiek. Zodra daartoe aanleiding is brengen wij de dubieuze posten ten laste van de voorziening dubieuze debiteuren. Onderstaand overzicht geeft de stand van de voorzieningen weer per 1 januari 2019 (jaarverslag 2018):

Voorziening dubieuze debiteuren uitkeringen (x € 1.000)	
Omschrijving	Saldo per 01-01-2019
debiteuren algemene dienst en belastingen	102
debiteuren saneringskredieten	7
debiteuren uitkeringen sociale zaken	545
Totaal	654

Bij het opmaken van de jaarrekening 2019 bekijken wij of deze voorzieningen toereikend zijn. We zullen zo nodig de voorziening aanvullen of afnemen.

Kredietrisicobeheer

De kredietrisico's beperken we door uitsluitend gelden uit te zetten bij kredietwaardige partijen. In het treasury statuut hebben we bepaald dat dit Nederlandse overheden en kredietwaardige partijen zijn met minimaal A-rating van minstens 2 erkende ratingbureaus. Het verplichte Schatkistbankieren beperkt de kredietrisico's.

Intern liquiditeitsbeheer

In het kader van het opstellen van de begroting 2020 maken wij een inschatting van het financieringstekort of -overschot. Per 1 januari 2020 schatten we het tekort op € 22 miljoen.

Onderdeel daarvan is de toename van de boekwaarde als gevolg van de gevoteerde investeringen 2018 en 2019. Voor de berekening van het financieringssaldo gaan we op het moment van opstellen van de begroting 2020 er vanuit dat we deze middelen ook werkelijk uitgeven of ontvangen.

Periodiek stellen we de liquiditeitsbegroting bij. Hiermee vergroten we het inzicht in het beheer van de dagelijkse saldi en het financieren c.q. uitzetten van middelen tot een periode van één jaar. Eventuele overschotten beheren we zo efficiënt mogelijk conform de regels van het Treasurystatuut. Op deze manier proberen we de financieringskosten zo laag mogelijk te houden. Sinds eind 2013 moeten we overtollige middelen bij de schatkist beleggen. De rentevergoeding hiervoor is gebaseerd op het Eonia percentage (-/- 0,366% d.d. 28-8-19 Nb: dit is het interbancaire rentetarief voor de Euro zone).

Gemeentefinanciering

Financiering

Financiering omvat het aantrekken van de benodigde financiële middelen voor een periode van minimaal één jaar. Deze middelen kunnen bestaan uit zowel eigen als vreemd vermogen.

Per 1 januari 2020 van de gemeente Geertruidenberg blijkt de volgende financieringsstructuur en -verhouding:

Geprognosticeerde balans 01-01-2020 (Bedragen x € 1.000)		
Bezit	Debet	Credit
Activa	47.670	
Voorraden	301	
	47.971	
Vermogen		
Eigen vermogen		10.104
Voorzieningen		7.314
Voorzieningen tegen contante waarde		1.913
Langlopende schuld		20.028
Vlottende passiva		3.670
		43.029
Financieringstekort	4.942	

In de geprognosticeerde balans geven we inzicht in de financieringstekort. In de loop van 2020 bekijken we of we geldleningen moeten aantrekken. Voor de berekening van de rentelasten gaan we er van uit om het bedrag van de kasgeldnorm van € 4,3 miljoen ook met kasgeld te financieren.

Voor het eventueel aantrekken van financieringsmiddelen maken we geen gebruik van derivaten zoals warrants, opties en dergelijke.

Geldleningen

Het totaal van de opgenomen vaste geldleningen bedraagt per 31 december 2019 € 20.028.000.

In totalen betreft het voor het jaar 2020 (Bedragen x € 1.000)	
Saldo begin 2020	20.028
Opgenomen	0
Aflossingen	2.830
Saldo ultimo 2020	17.198

Schema rentetoerekening begroting 2020		
a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	476
	Rente fin. tekort (20 mln à 0,3%)	0
b	De externe rentebaten (idem)	60
	Saldo rentelasten en rentebaten	536
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (bv riolering)	0
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
	Aan taakvelden toe te rekenen rente	488
d1	Rente over eigen vermogen	0
d2	Rente over voorzieningen	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	488
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	482
f	Rente resultaat op het taakveld treasury	7

Uitzetting

- Berekend percentage renteomslag voor de begroting 2020 is 0,8% terwijl we m.i.v. 2020 tegen 0,75% doorbelasten. (2019 1,25%).
- Voor de berekening van rentelasten voor de grondexploitaties wordt uitgegaan van 1,95% (2019 1,95%);
- Voor de berekening van rentelasten van het financieringstekort 2020 wordt uitgegaan van 0,3% (2019 1,25%); het bedrag van de kasgeldnorm is tegen nul % meegenomen;
- De rentelasten van voorgenomen investeringen (IP) zijn ook berekend tegen 0,75% (2019 1,25%, stelpost IP);
- Vanaf 2018 wordt geen bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen berekend.

In de staat van activa zijn een aantal uitgegeven geldleningen geactiveerd. Het betreft geldleningen aan:

- Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
- Slotuitkering liquidatie Hypotheekfonds Noord Brabantse Gemeenten
- Deelnemingen (o.a. BNG, Brabant Water)
- Diversen

In totalen betreft het voor het jaar 2020 (Bedragen x € 1.000)

Saldo begin van het jaar	2.829
Vermeerderingen	0
Aflossingen/verminderingen	73
Saldo 31-12	2.756

Relatiebeheer

De gemeente heeft met de NV BNG te Den Haag periodiek overleg, omdat bij deze bank de meeste en grootste mutaties plaatsvinden. Bij de Rabobank houden we ook een rekening-courantverhouding aan. Met deze bank onderhouden we op incidentele basis contact.

Kasbeheer

Geldstromenbeheer

Het aantal rekening-courantverhoudingen hebben we teruggebracht om het geldstroombeheer overzichtelijker te maken.

Saldo- en liquiditeitsbeheer

Het schatkistbankieren bepaalt sinds december 2013 het saldo- en liquiditeitsbeheer. Overtollige middelen moeten immers bij de schatkist worden belegd. Als dit van toepassing is worden saldi periodiek afgeroomd. Hiervoor hebben we een aparte bankrekening geopend (bij de huisbankier) die bij het ministerie is geregistreerd. Het drempelbedrag bedraagt 0,75% van ons begrotingstotaal (2020 € 375.000). In de toelichting op de balans van de jaarrekening wordt ten aanzien van de werkelijkheid gerapporteerd.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie voeren we uit conform de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het vastgestelde Treasurystatuut.

Informatievoorziening

De beleidsmatige informatieverstrekking vindt zijn basis in het Treasurystatuut. Met de treasury paragraaf bij de begroting en jaarrekening doen we periodiek verslag. In de tussenrapportage melden we relevante zaken. Ook verstrekken we periodiek informatie aan het CBS en de Provincie.

Met de invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de informatie voor het CBS (Iv3= Informatie voor derden) nog belangrijker geworden. De door de gemeenten aangeleverde informatie vormt de basis voor het berekenen van het EMU-saldo. Niet correcte of tijdige aanlevering van de gegevens kan in de toekomst boetes tot gevolg hebben.

Wet Hof/EMU saldo

De door de gemeenten aangeleverde informatie vormt de basis voor het berekenen van het EMU-saldo. Op 18 januari 2013 is een akkoord afgesloten waarbij onderscheid is gemaakt tussen een genormeerd saldopad en een saldo-ambitie. Als de ambitie niet wordt gerealiseerd leidt dit echter niet direct tot maatregelen, terwijl daarnaast is afgesproken dat geen sanctie voor de gemeenten volgt als ook geen sanctie uit Europa volgt.

Nieuwe kengetallen

Op basis van de nieuwe richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn we verplicht een aantal (nieuwe) kengetallen verplicht gesteld.

Dit betreft voor de treasury:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen; en
- solvabiliteitsratio.

Hoewel de berekening van deze ratio's is gekoppeld aan de informatie op de balans moeten deze, op basis van de richtlijnen (BBV), voor de vergelijkbaarheid worden gepresenteerd in de paragraaf weerstandsvermogen. Korthedshalve verwijzen wij u naar deze paragraaf.

Paragraaf E

- Bedrijfsvoering

In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering beschreven.

Het raadprogramma 2018-2022 stelt dat er behoefte is aan een slagvaardig en efficiënt bestuur. Dit past in de tijdsgeest waarbij enerzijds er steeds meer taken vanuit de rijksoverheid bij gemeenten worden neergelegd en anderzijds geloven we in de kracht van de samenleving om zaken op te pakken die in het verleden door de gemeente werden gerealiseerd. Leefbaarheid in de kernen zien we immers niet exclusief als taak van de gemeente. Wisselwerking en samenspel tussen gemeente en inwoners is steeds noodzakelijk. Vrijwilligersinitiatieven op elk terrein worden toegejuicht! De gemeente wordt meer en meer gezien als een organisatie die niet zozeer boven de partijen staat, maar als gelijkwaardige partner optreedt met instellingen, inwoners en ondernemers.

Wij werken als organisatie samen aan een krachtige gemeente. Onze inwoners én ondernemers staan centraal in onze dienstverlening en beleidsontwikkeling. Wij zijn ons daarbij bewust dat we onderdeel zijn van een groter netwerk. De komende jaren investeren we in de ontwikkeling van organisatie, medewerkers en faciliteiten, met als doel de dienstverlening te versterken.

Dienstverlening

Wij zijn een bereikbare gemeente, met kundige en betrokken medewerkers. De buurt kennen en door de buurt gekend worden is daarbij van belang, net als oog voor hen die ondersteuning nodig hebben, zonder onnodige bemoeienis. De lijnen tussen de

inwoners en ondernemers en de gemeente zijn kort. Het streven is om burgers en bedrijven digitaal online van dienst te zijn omdat dat gemak biedt aan de inwoners en ondernemers en efficiënt is voor de gemeente. Ook de andere informatiekanalen blijven open. Waar dat mogelijk en van toegevoegde waarde is (bijvoorbeeld voor kwetsbare groepen) wordt maatwerk geleverd. Er wordt van buiten naar binnen gedacht en gehandeld vanuit de kernwaarden betrokken, ondernemend en professioneel. Dienstverlening die in lijn is met wat de inwoners en bedrijven verwachten en/of nodig hebben en tegelijkertijd betaalbaar en uitvoerbaar blijft. Daarbij is het logisch dat kwetsbare groepen meer aandacht en ondersteuning krijgen wanneer ze dat nodig hebben, terwijl de algemene tendens is dat de overheid meer aan maatschappij en markt overlaat.

Bijzondere aandacht in 2020 is er voor de Omgevingswet. Het leidende principe van de omgevingswet, de klant (inwoners en bedrijven) centraal, past binnen onze eigen uitgangspunten op het gebied van dienstverlening. Het invoeren van de wet heeft echter wel gevolgen voor onze dienstverlening. Zo leidt het meer vergunningsvrij maken van bouwwerkzaamheden tot meer inspanningen op het gebied van toezicht en handhaving en vraagt het principe “van toetsen naar adviseren” om inlevingsvermogen van medewerkers en om creatief denken in mogelijkheden, met minder houvast aan vast regels. Het komende jaar gaan we de uitgangspunten van onze dienstverlening op dit gebied concretiseren.

Doorontwikkeling organisatie

In 2015 hebben we een missie, visie en kernwaarden voor de gemeentelijke organisatie opgesteld. In 2019 hebben we de strategie voor 2019 -2021 verder vormgegeven

Missie:

Waar staan wij voor?
We zijn een betrouwbare en verbindende partner.

Visie:

Waar willen wij in de toekomst aan voldoen? Waar gaan wij voor?
Wij zijn een wendbare organisatie die optimaal schakelt op veranderingen. Onze medewerkers tonen eigenaarschap en krijgen ruimte en vertrouwen om zich te ontwikkelen. Vanuit die kracht zoeken wij de verbinding met onze omgeving en partners.

Kernwaarden:

Betrokken, ondernemend en professioneel zijn de drie kernwaarden die we nodig hebben om invulling te geven aan onze visie.

Hoe willen wij werken:

- Wij tonen persoonlijk leiderschap
- Wij hebben passie voor ons werk
- We zijn een lerende organisatie
- We bieden ruimte voor talenten
- We vinden resultaatgerichte samenwerking vanzelfsprekend

Al deze waarden sluiten aan bij de ambities zoals verwoord in het raadsprogramma 2018-2022 en vormen de basis hoe wij invulling geven aan de uitvoering van de begroting.

Wat gaan we doen om onze visie te realiseren? 2019-2021

Om hier te komen hebben we een strategie bepaald. Onze wendbare organisatie wordt gebouwd op twee pijlers:

- Opgavegericht werken
- Zelforganiserende teams

Deze twee pijlers zijn de wegen waar we de komende 3 jaar tot eind 2021 naar toe werken. Met als bestemming 'een wendbare organisatie zijn'. Dat doen we stap voor stap, want hiervoor moeten we een aantal dingen goed regelen en mogelijk maken.

Vanuit onze visie en strategie is het een logische stap om verantwoordelijkheden lager in de organisatie te leggen en waarbij teams zich gaan ontwikkelen naar zelforganiserende teams. Dit vergt een stijl van leidinggeven die daarbij past en het vraagt persoonlijk leiderschap van zowel het management als van de medewerkers in de organisatie. De meerwaarde hiervan in de teams is: meer verbinding met elkaar en persoonlijke groei als professional. Medewerkers voelen daardoor nog meer eigenaarschap voor de doelen die we als gemeente nastreven, wat leidt tot een beter resultaat.

In de ambtelijke organisatie zijn de principes van project- en programmamanagement uitgerold en is participatie bij beleidsvorming en -uitvoering het uitgangspunt. Deze principes sluiten aan bij de werkwijze die hoort bij het opgavegericht werken. Opgaven zorgen ervoor dat iedereen weet wat zijn of haar werk bijdraagt aan een gemeentebreed doel. Het stelt ons in staat onze werkzaamheden te koppelen aan de centrale opgaven.

Informatievoorziening en automatisering (I&A)

Op basis van de uitkomsten van de Impactanalyse ICT die in de maanden juni en juli van 2019 in onze gemeente heeft plaatsgevonden, stellen we eind 2019 een gemeentelijk digitaal plan op. De uitvoering van dit plan nemen we in de komende jaren ter hand. Het spreekt voor zich dat onze digitale dienstverlening aansluit bij de uitgangspunten van onze algemene dienstverlening, met onze webvisie en met de dienstverleningsuitgangspunten van de Omgevingswet.

Processen

We hebben continu aandacht voor onze processen. We verbeteren deze waar nodig. Hierbij wordt de lean-methodiek ingezet. Ook in 2020 zullen we hiermee aan de slag gaan.

Juridische kwaliteitszorg

Ook vanuit juridische kwaliteitszorg wordt de aansluiting gezocht bij de uitgangspunten op gebied van dienstverlening uit het raadsprogramma. In 2020 breiden we het ingezette traject van pre-mediation verder uit in onze organisatie. Contractmanagement voeren we, daar waar dat mogelijk is, in. En organisatiebrede juridische kwaliteitszorg gaan we verder vormgeven in onze organisatie.

In 2020 komen er enkele nieuwe wetten op ons af. Het gaat om de Wet open overheid (in plaats van de Wet openbaarheid van bestuur) en de Wet elektronische bekendmakingen, deze hebben beide de nodige juridische impact. De juridische consequenties brengen we in beeld en we nemen passende maatregelen om als gemeente hiermee om te kunnen gaan.

Informatiebeveiliging en privacy

Vanaf 1 januari 2020 treedt de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) in werking. De BIO vervangt de bestaande baselines informatieveiligheid voor Gemeenten, Rijk, Waterschappen en Provincies. Hiermee ontstaat één gezamenlijk normenkader voor

informatiebeveiliging binnen de gehele overheid. De BIO is een doorontwikkeling van de bestaande BIG en legt meer nadruk op risicomanagement en kent 3 basisbeveiligingsniveaus. De verantwoordingssystematiek ENSIA zal ook worden bijgewerkt naar de BIO.

In 2018 is de gemeente begonnen met het project privacy en informatiebeveiliging. Dit project bevat 36 aandachtspunten die met het oog op gegevensbescherming en informatiebeveiliging geïmplementeerd zullen worden. Beveiligd mailen en het automatisch anonimiseren van persoonsgegevens uit documenten zijn een aantal voorbeelden van punten waar de komende tijd aandacht aan wordt besteed. Daarnaast is het de bedoeling om privacy en informatiebeveiliging een vast onderdeel te maken van de PDCA-cyclus (plan do check act cyclus).

Personeel en organisatie (P&O)

Het P&O-beleid draagt bij aan het realiseren van de strategie en visie van onze organisatie. Daarnaast willen we een verdere professionaliseringslag maken binnen de afdeling P&O, zodat onze processen lean zijn ingericht en onze diensten nog beter aansluiten bij het realiseren van de strategie. Daarom wordt er binnen P&O in 2020 gewerkt aan de volgende onderwerpen:

- Ontwikkeling HR visie op organisatieontwikkeling
- Duurzame inzetbaarheid gekoppeld aan leeftijdsfase personeelsbeleid en vitaliteitsbeleid
- Strategische personeelsplanning
- Aantrekkelijk werkgeverschap
- Integraal management
- Competentiemanagement
- Basis op orde en e-HRM

Planning en control (P&C)

De lijn om onze P&C-producten nog beter leesbaar en toegankelijker te maken houden we vast. Op deze manier dragen we bij aan de transparante bestuurscultuur van Geertruidenberg. Inzicht in de prestaties en mogelijkheden hierop te kunnen sturen,

door middel van adequate managementinformatie, is onontbeerlijk. In 2020 vindt verdere ontwikkeling van de managementrapportages plaats. Met name het genereren van adequate sturings- en verantwoordingsinformatie. De gebieden financiën en sociaal domein (jeugdzorg) krijgen bij de doorontwikkeling van de managementrapportages specifieke aandacht. Om ons te verantwoorden verrichten we onderzoeken naar rechtmatigheid, doelmatigheid, doeltreffendheid conform de geldende wetgeving.

Regionale samenwerking

Op diverse beleidsterreinen en binnen verschillende gremia vindt samenwerking plaats met (buur)gemeenten. Op het gebied van de decentralisaties werken we (beleidsvoorbereidend) samen met de Dongemondgemeenten. Op West-Brabants niveau werken we samen in RWB-verband bijvoorbeeld op het gebied van mobiliteit, economische zaken, arbeidsmarktbeleid en ruimtelijke ontwikkelingen. Voor jeugd werken we samen met negen gemeenten uit West-Brabant-Oost. Ook met de Amerstreekgemeenten (Oosterhout en Drimmelen) werken we samen, bijvoorbeeld met de gemeente Drimmelen op het gebied van personeelszaken. Op een aantal terreinen is die samenwerking niet beperkt tot West-Brabant, maar is ook contact met Midden-Brabant (bijvoorbeeld de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst Midden en West Brabant). Op projectniveau zoals bijvoorbeeld de verbreding van de A27 participeren we actief in daarvoor opgerichte samenwerkingsverbanden.

BVO CJG

Met ingang van 1 januari 2020 treedt de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Centrum voor Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg (BVO CJG) in werking. Deze gaat voor de gemeenten Drimmelen en Geertruidenberg de taken op het gebied van de Jeugdwet uitvoeren. Het is een 'lichte' vorm van een gemeenschappelijke regeling, waardoor de BVO CJG geen eigen beleid mag maken voor deze jeugdtaken en de taken onder

mandaat c.q. machtiging/volmacht worden uitgevoerd. De CJG professionals die nu vanuit diverse organisaties werkzaam zijn voor het CJG, komen dan in dienst van de BVO CJG.

Paragraaf F

- Verbonden partijen

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen betreffende de verbonden partijen (Gemeenschappelijke regelingen en Deelnemingen) van de gemeente Geertruidenberg weergegeven.

De gemeente Geertruidenberg neemt deel aan de volgende Gemeenschappelijke Regelingen.

1. Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur;
2. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg;
3. 3 Gemeenschappelijke Regeling Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord, gevestigd te Den Bosch;
4. Gemeenschappelijke Regeling Openbare Gezondheidszorg West-Brabant, gevestigd te Breda;
5. Gemeenschappelijke Regeling van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg;
6. Gemeenschappelijke Regeling Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen, gevestigd te Breda;
7. Gemeenschappelijke Regeling WAVA, gevestigd te Oosterhout;
8. Gemeenschappelijke Regeling betreffende de uitvoering van de administratieve en inhoudelijke taken betreffende het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten, gevestigd te Breda.

In deze paragraaf zijn verder de volgende deelnemingen verwerkt:

9. Deelneming in N.V. Intergas, gevestigd te Oosterhout;
10. Deelneming in N.V. Brabant Water, gevestigd te Den Bosch;
11. Deelneming kapitaal B.N.G., gevestigd te Den Haag;
12. Inkoopbureau West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur.

Gemeenschappelijke regelingen

In een afzonderlijk raadsvoorstel geven wij u een overzicht van de beleidsuitgangspunten van de Verbonden partijen voor 2020 en de financiële en beleidsmatige uitgangspunten voor de begroting 2021 van deze verbonden Partijen.

In het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) volstaan wij in deze paragraaf met het weergeven van een financieel overzicht.

Financieel overzicht								
	RWB	VRMWB	RAV	GGD	OMWB	NAZORG	WAVA	Leerplicht
Begroting 2019	634.492	1.191.289	0	749.661	308.818	30.965	297.091	75.603
Begroting 2019	672.047	1.258.271	0	767.972	339.469	30.965	303.071	74.942
Saldo	37.555	66.982	0	18.311	30.651	0	5.980	-661
Eigen vermogen 1-1-2020	432.000	15.634.000	14.009.000	4.131.000	1.838.000	1.221.660	1.224.000	0
Eigen vermogen 31-12-2020	432.000	12.994.000	13.970.000	4.125.000	1.815.000	1.116.300	1.224.000	0
Vreemd vermogen 1-1-2020	4.640.000	28.250.000	30.687.000	10.553.000	4.058.000	25.609.920	5.850.000	1.400.000
Vreemd vermogen 31-12-2020	4.640.000	35.833.000	29.087.000	10.553.000	4.057.000	25.949.549	5.600.000	1.400.000
Resultaat boekjaar	0	0	0	0	0	0	0	0

Voor de onderstaande Verbonden Partijen geldt vanaf 2021 een bezuinigingsopgave:

1. Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant;
2. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant;
3. Gemeenschappelijke Regeling Openbare Gezondheidszorg West-Brabant;
4. Gemeenschappelijke Regeling van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant;
5. Gemeenschappelijke Regeling WAVA.

Deelnemingen

Intergas Holding B.V.

De deelneming is vanwege de liquidatie in 2018 beëindigd.

Brabant Water N.V.

Doel

Deelname in het aandelenkapitaal ter bewerkstelling van een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau voor de individuele gebruiker.

Ontwikkelingen 2020

Brabant Water NV is enerzijds een bedrijf zoals alle andere, waarbij efficiëntie, effectiviteit, klantgerichtheid en innovatie belangrijke pijlers zijn onder de bedrijfsvoering. Anderzijds onderscheidt het bedrijf zich doordat deze bedrijfsvoering niet gericht is op winst(maximalisatie), maar op de borging van de kwaliteit en continuïteit van de (drink) watervoorziening voor de inwoners en het bedrijfsleven in onze provincie. Voor de huidige én toekomstige generaties.

Deze doelstelling is op zich weer op tal van manieren te bereiken. Brabant Water kiest hierbij voor een maatschappelijke positionering, waarbij naast de 'P' van Profit ook voldoende aandacht is voor de overige twee 'P's' van de Telos-driehoek: Planet en People. Zij ziet

hierbij de stakeholders in (met name) Noord-Brabant in toenemende mate als strategische partners om haar (en hun) doelstellingen te realiseren. Zodat het borgen van een optimale waterlevering gepaard kan gaan met maatschappelijke waarden toevoeging en publiek vertrouwen.

Financieel belang <i>bedragen in euro's</i>			
Programma	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil
Brabant Water N.V.			
- Waarde deelneming (balans)	93.000	93.000	0
- Dividend (exploitatie)	0	0	0

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 30.182 aandelen (totaal 2.779.595).

BNG Bank

Doel

De BNG Bank, onze huisbankier, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG Bank is een betrouwbare en eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank belangrijk voor de publieke taak.

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het beperkte werkkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening zeer beperkt is. De bank heeft daarmee een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen. Dit leidt uiteindelijk tot lagere kosten voor de burger voor tal van voorzieningen.

Ontwikkelingen 2020

De dividenduitkering van de BNG Bank in het boekjaar 2019 betreft de winstuitkering over 2018 die in 2019 is ontvangen. Dit betreft € 380.000 en was hoger dan de door BNG Bank uitgesproken verwachtingen. Op basis van de economische ontwikkelingen en verwachtingen heeft de BNG Bank aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voorgesteld het dividend te bepalen op 50% van de netto winst. (was 25%; raming € 300.000).

Het renteresultaat en het resultaat financiële transacties zullen in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de politieke, economische en monetaire ontwikkelingen. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2019. In de begroting wordt er vooralsnog een verhoging van € 80.000 als dividendopbrengst voor 2020 en verder opgenomen.

Financieel belang <i>bedragen in euro's</i>			
Programma	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil
BNG Bank			
- Waarde deelneming (balans)	303.000	303.000	0
- Dividend (exploitatie)	300.000	380.000	80.000

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 133.653 aandelen (totaal 55.690.720).

Inkoopbureau West-Brabant (SIW)

Doel

Het Inkoopbureau West-Brabant heeft als doel het bieden (tegen lage kosten) van de beste toegevoegde waarde in

inkoopoplossingen voor deelnemende gemeenten, door het ontwikkelen en implementeren van 'Best in Class' inkoopbeleid, processen, methodieken, systemen en training.

Ontwikkelingen 2020

De gemeente Geertruidenberg neemt jaarlijks 176 dagdelen ondersteuning af van het Inkoopbureau. Deze ondersteuning wordt ingezet voor aanbestedingstrajecten, zowel lokaal als regionaal. Zo veel mogelijk wordt getracht lokale aanbieders te betrekken bij deze aanbestedingstrajecten. De inhuur van het Inkoopbureau bij grotere projecten wordt gedekt uit de middelen die voor deze projecten beschikbaar zijn. Het tarief per dagdeel is gestegen van € 310 naar € 325. Dit is een stijging van in totaal 4,8%. Deze stijging wordt voor een groot gedeelte bepaald door de CAO verhogingen.

Financieel belang		bedragen in euro's	
Programma	Begroting 2019	Begroting 2020	Verschil
Inkoopbureau West Brabant	54.560	57.200	2.640
- Waarde deelneming (balans)	0	0	0
- Kosten (exploitatie)	0	0	0

Ook voor het Inkoopbureau geldt vanaf 2021 een taakstellende bezuiniging van 5%.

Paragraaf G - Grondbeleid

In deze paragraaf lichten wij het grondbeleid van de Gemeente Geertruidenberg toe. We belichten in elk geval de volgende punten:

- onze visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de provincie en de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Algemeen

In de Nota grondbeleid omschrijven we de toekomstvisie, doelstellingen en wijze waarop we deze doelstellingen realiseren. Onder grondbeleid verstaan we de ruimtelijke visie en de hieruit voortvloeiende positie die de gemeente in wil nemen (actief, passief, PPS) voor de realisatie van de plannen voor woningbouw, bedrijventerreinen en overige doeleinden.

Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) / Grondexploitatiewet

De gemeente is bij ruimtelijke besluiten, die voorzien in nieuwbouw of belangrijke en omvangrijke verbouwplannen met functiewijziging, verplicht om over te gaan tot kostenverhaal. Dit is vastgelegd in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening. Als de kosten niet op een andere wijze verzekerd zijn (kostenverhaal via overeenkomst of doorberekening in de gronduitgifte) heeft dit tot gevolg dat

de gemeente verplicht is een exploitatieplan op te stellen. Dit exploitatieplan biedt de grondslag voor publiekelijk kostenverhaal en moeten wij gelijktijdig met het bestemmingsplan vaststellen. Er zijn echter een aantal wettelijke uitzonderingen op de verplichting tot het opstellen van een exploitatieplan. De invoering van de nieuwe Omgevingswet (naar verwachting 2021) zal ook ingrijpende gevolgen hebben voor de Grondexploitatiewet. De nu nog opgenomen verplichting voor het opstellen van een exploitatieplan vervalt dan.

Uitgangspunten

Vorig jaar hebben we een stijging van de bouwactiviteiten gezien. Voor 2020 is het nog maar de vraag of dit gecontinueerd wordt. Vraagstukken met betrekking tot stikstof en stijgende bouwprizen kunnen tot belemmering van de lopende en op te starten bouwprojecten leiden.

Bij het ontwikkelen van de locaties hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- De gemeente beperkt haar risico's zoveel mogelijk;
- In geval van passief grondbeleid is de gemeente bepalend op de volgende punten:
  - toetsing aan de door gemeente ontwikkelde woonvisie;
  - aantal uit te geven bouw kavels;
  - stedenbouwkundige randvoorwaarden en beeldkwaliteit;
  - infrastructuur;
  - prijspeil;
  - bovenwijkse voorzieningen.
  - duurzaam bouwen, waarbij de nadruk op energieneutraal ligt.

Wij zijn voor de uitvoering van de gemeentelijke plannen voorstander van actief grondbeleid. Aan de ene kant kan de gemeente hiermee optimaal haar doelstellingen bereiken zonder gehinderd te worden door belangen van derden. Aan de andere kant kunnen we de doorrekening van kostenverhaal in de grondexploitatie volledig benutten. De insteek voor een actief grondbeleid blijft ook voor de komende jaren van toepassing. Recente voorbeelden hiervan zijn de planontwikkeling aan de W. Boonstraat in Raamsdonk, de op programma staande ontwikkelingen aan de Peuzelaer te Geertruidenberg en de Brahmsstraat te Raamsdonksveer.

Overige ontwikkelingen

In 2019 is het Project Dongeoevers met de deelgebieden Rivierkade (Ashland Südchemie terrein), Achter de Hoeven en het Plan Oude Haven opgestart. In tegenstelling de solitaire ontwikkeling zoals aan de Wim Boonstraat gaat hier de voorkeur naar uit om marktpartijen de mogelijkheid te bieden het gebied in ontwikkeling te brengen. Wij verwachten in 2020 uitvoeringsplannen voor de diverse deelgebieden te kunnen presenteren en met name voor het deelgebied Oude Haven een ontwikkelplan te laten vaststellen.

Stand van zaken

Woningbouw

In het einddocument Bouwen Binnen Strakke Contouren zijn nog diverse ontwikkelingen opgenomen die nog tot uitvoer mogen worden gebracht. Deze projecten worden jaarlijks beoordeeld op verwachtingswaarde en haalbaarheid. In 2020 zijn onderstaande woningbouwplannen in uitvoering: In het overzicht staat binnen welke termijn wij verwachten dat deze plannen uitgevoerd worden.

Kern	Project	Aantal woningen	looptijd tot
Geertruidenberg	Vesting (Koninginnebastion)	65	ca. 2020
	Vesting (Koninginnebastion)	62	ca. 2020
	aanleunwoningen		
	Stadsweg 49	10	ca. 2020
	Riethorst	29	ca. 2020
	Peuzelaar	17	ca. 2021
Raamsdonksveer	Heereland	58	ca. 2021
	Brahmsstraat	6	ca. 2020
Raamsdonk	Wim Boonsstraat	14	ca. 2020

Bedrijventerreinen

Kern	Project	Positie
Geertruidenberg	Rivierkade	Niet beschikbaar*

*Bestemmingsplanmatig is de bedrijfsbestemming (Ashland Südchemie) wel aanwezig. Uitgangspunt is het terrein naar een andere bestemming te transformeren.

Het terrein aan de Rivierkade (Ashland Südchemie) verantwoorden we als strategische grondvoorraad op de balans. Bestemmingsplanmatig is het terrein nog bestemd voor industriële doeleinden en is in principe uitgeefbaar. Het gebied is betrokken bij

de ontwikkeling van het projectplan Dongeoevers (locatieconcept) en krijgt een nieuwe bestemming.

Gezien de mogelijke herbestemming van de aan de Rivierkade gelegen industriegronden blijft de gemeente, passend binnen een regionaal afsprakenkader, op zoek naar nieuwe uitbreidingsmogelijkheden van bestaande locaties om voldoende vestigingsmogelijkheden voor de toekomst te creëren voor het bedrijfsleven. Mogelijk dat op het industrieterrein Dombosch door herschikking van eigendommen (revitalisering) nog ruimte voor het vestigen van nieuwe bedrijven gecreëerd worden. De project groep omgevingsvisie heeft dit als aandachtspunt. Dit zal in samenwerking met de op het industrieterrein aanwezige bedrijven plaatsvinden.

De eventuele aanleg van een nieuw bedrijventerrein dient in nauwe samenwerking met de provincie en het Regionaal Ruimtelijke Overleg (RRO) plaats te vinden. Het beoogde ruimtebeslag dient zich te verhouden tot de gemaakte afspraken in het RRO en tot de beschikbare harde plancapaciteit voor bedrijventerreinen. In dit kader is het goed te weten dat het terrein aan de Heulweg door de provincie is aangemerkt als bestaand stedelijk gebied en een harde plancapaciteit heeft van 5 hectare.

Prioriteiten 2020

In 2020 hebben de volgende zaken de aandacht

- Afronding plangebied Wim Boonstraat;
- Afronding van het Koninginnebastion;
- Realisatie woningbouw oude supermarktplaats Boterpolderlaan;
- Afronding Riethorst locatie;
- Woonrijp maken Brahmsstraat;
- Bouwrijp maken Peuzelaar;
- Planontwikkeling Donge-oevers

Financiële positie en verwachte resultaten

Voor het grondbeleid hebben we op dit moment twee reserves en een voorziening beschikbaar: de algemene reserve grondexploitatie, de reserve uitvoeringskosten pilot BBSC en de voorziening nadelig saldo Dongeburgh. Daar Dongeburgh in 2019 wordt afgerond zal de voorziening komen te vervallen. In de paragraaf weerstandsvermogen zoomen we in op de mogelijke nadelige gevolgen van bij de grondexploitaties betrokken woningbouwprojecten.

Algemene reserve grondexploitatie

Op grond van de provinciale richtlijnen en hernieuwde financiële inzichten dient de gemeente naast een algemene weerstandsreserve (zie onderdeel algemene reserve) te beschikken over een algemene reserve grondexploitatie. Omdat vorming van een algemene reserve grondexploitatie bij onze gemeente vanuit de reserve winst grondexploitatie mogelijk was, is een bedrag van € 500.000 voor dit doel vanuit deze reserve afgezonderd. Deze reserve is bestemd om risico's binnen de grondexploitatie op te vangen.

Reserve uitvoeringskosten pilot

"Bouwen Binnen Strakke Contouren" (BBSC)

De reserve heeft een egaliserend karakter. Het saldo van deze reserve is momenteel nog negatief, maar zal na de afronding de in exploitatie te brengen ontwikkeling aan de Brahmsstraat met een nul stand worden afgesloten.

Voorziening nadelig saldo Dongeburgh

Deze voorziening van € 1.778.000 vormde in 2008 de afdekking van het negatieve resultaat van het project Dongeburgh. De ontwikkeling van Dongeburgh betreft een inbreidingslocatie waarbij circa 1.000 woningen gerealiseerd zijn. Zoals eerder aangegeven liep de gemeente bij deze ontwikkeling de nodige risico's. Door langdurige overleggen en niet aflatend enthousiasme is het gelukt alle stakeholders op een lijn te krijgen en een afsluitende overeenkomst te sluiten waarbij alle resterende gemeentelijke risico's

zijn afgedekt. Het project Donge Burgh wordt in 2019 met een te kort van € 1.778.000 afgesloten en mag gezien de plaatsgevonden ontwikkelingen in met name de infrastructuur ondanks het tekort als succesvol worden betiteld.

Grondexploitaties

Projecten

De bouwactiviteiten voor het Koninginnebastion en de Riethorst zijn in 2018 gestart en worden naar verwachting in 2020 afgerond. De ontwikkeling van de supermarktllocatie in deel gebied Heereland is opgesplitst in drie deelprojecten te weten Praxis, supermarkt en overig woongebied. In dit plangebied worden in 2020 de eerste woning opleveringen verwacht.

Vennootschapsbelasting-strategische voorraden

Met ingang van 2016 moet de gemeente vennootschapsbelasting betalen voor die werkzaamheden waarvan gesteld kan worden dat ze als ondernemer worden uitgevoerd. De nog niet in exploitatie genomen grondexploitaties zijn opgenomen als strategische voorraad. Pas op het moment dat deze gronden daadwerkelijk in exploitatie worden gebracht (door de raad middels besluit vastgestelde planontwikkeling) worden zij weer in de grondexploitatie betrokken. In 2018 zijn een tweetal nieuwe ontwikkelingen aan de grondexploitatie toegevoegd te weten Peuzelaar en Brahmsstraat.

Winst- en verliesneming

Een eventueel batig saldo van de grondexploitatie voegen wij bij afsluiting aan de reserve toe. Bij voorzienbare tekorten wordt ten laste van deze reserve een voorziening getroffen. In principe wordt de gehele winst van een grondexploitatie genomen bij afsluiting van de grondexploitatie. Tenzij het mogelijk is om op verantwoorde wijze al vooruitlopend op de afsluiting een deel van de winst te nemen. Er moet dan wel sprake zijn van gerealiseerde winsten in de grondexploitatie én dat die uit oogpunt van verantwoorde bedrijfsvoering (rekening houdend met nog te realiseren kosten

en opbrengsten) ook kunnen worden genomen. Er dient sprake te zijn van feitelijk gerealiseerde winst, zonder dat toekomstige ontwikkelingen (voor zover in te schatten) deze winst nog teniet kunnen doen. Dit om te voorkomen dat de gemeente middelen besteedt die achteraf niet besteed hadden kunnen worden, waardoor in de toekomst financiële problemen kunnen ontstaan. Ook hier gaat het feitelijk om risicobeheersing. Bij grote projecten, die diverse jaren duren, is het op zich denkbaar tussentijds winst te nemen. Het is dan echter wenselijk dat het project is onderverdeeld in duidelijk herkenbare delen. Tussentijdse winstneming is mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op het deelproject is gerealiseerd en er geen verlies wordt verwacht op andere deelprojecten, tenzij daarvoor voldoende voorzieningen zijn getroffen. In de vastgestelde nota grondbeleid zijn de spelregels voor de tussentijdse winstneming vastgelegd.

Wim Boonstraat

Voor de uitvoering van de pilot Raamsdonk is gezocht naar een alternatieve locatie voor de woningbouwplannen achter de Cornelis Oomestraat. Bijna als vanzelfsprekend leidde dit tot het gebied achter/naast de Bavo kerk. Na overleg met de provincie om het gebied voor de woningbouw te mogen gebruiken, kocht de gemeente het circa 5 hectare grote terrein. Een startnotitie diende als onderligger voor de opgestelde stedenbouwkundige visie. De gemeenteraad stelde de stedenbouwkundige visie en de exploitatieopzet in 2013 vast. Eind 2016 werd het bestemmingsplan onherroepelijk, waarna in 2018 gestart is met het bouwrijp en uitgifte van de bouwkvavels. Binnen dit plan was ruimte voor Collectief Particulier Opdrachtgever schap opgenomen, vrije kvavels en huurwoningen. De herstructurering van het Leo gebouw met appartementencomplex vormde een aparte ontwikkeling binnen dit plangebied.

Risico's Wim Boonstraat

Bij de exploitatieopzet zat een bijlage met een beschrijving van de risico's en gevoeligheden voor deze ontwikkeling. Bij het

opstellen van de exploitatieopzet is uitgegaan van de volgende parameters: rente 1,95%, kosten 2% en opbrengstenstijging 1%. De renteparameter bepaalden wij aan de hand van het vastgestelde beleid in overeenstemming met de richtlijnen van het BBV voor rentetoerekening aan grondexploitaties. De parameter voor opbrengstenstijging is 1%. We koppelen deze meestal aan de kostenparameter (inflatie). In dit geval is uitgegaan van een opbrengstenstijging lager (1 %) dan de kostenstijging. Deze keuze is gemaakt om een terughoudend beleid te voeren voor de grondprijsontwikkeling (voorzichtigheidsprincipe). Dit neemt niet weg dat wij voor de genoemde parameters de ontwikkelingen in de markt nauwlettend volgen en maatregelen treffen als dit tot verlaging van het berekende exploitatieresultaat zou leiden.

Hierbij moet u denken aan:

1. Het optimaliseren van het ruimtegebruik.
Bij het opstellen van de exploitatieopzet is uitgegaan van een uitgeefbaar gebied van ongeveer 44%, waarbij in vergelijkbare situaties 60% tot 70 % de standaard is. Uitbreiding van het uitgeefbaar gebied leidt tot lagere kosten en hogere opbrengsten. Uitbreiding van het uitgeefbaar gebied met 2% (700 m²) leidt tot verbetering van het resultaat met een bedrag van ruim €190.000.
2. Inbrengwaarde gronden. In de huidige opzet zijn de gemeentelijke gronden ingebracht voor een bedrag van € 25 per m². Deze inbrengwaarde is gekoppeld aan de kostprijs voor de verworven gronden. Een lagere inbrengwaarde leidt tot lagere kosten.

In 2019 heeft aanpassing van het ruimtegebruik plaatsgevonden en heeft uitbreiding van het uit te geven areaal plaatsgevonden en zijn kleinere kvavels gecreëerd. Dit heeft er toe geleid dat inmiddels 90% van de gronden zijn uitgegeven en op dit gebied weinig risico meer wordt geleden. Tevens heeft aanbesteding voor het bouw- en

woonrijp maken plaatsgevonden waardoor een groot gedeelte van de uitgaven ook vastligt. Dit in combinatie met de verkopen die in 2019 hebben plaatsgevonden zijn voor ons aanleiding geweest om over te gaan tot tussentijdse winstneming. De gevolgen hiervan zijn in beeld gebracht bij de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties..

Dongeburgh

Zoals hierboven aangegeven is het plangebied in 2019 afgerond en het te kort middels aanwending van het in de voorziening gestorte bedrag afgedekt.

Brahmsstraat

In 2010 is het bestemmingsplan Ontwikkellocaties Raamsdonksveer Zuid vastgesteld. Eén van de ontwikkellocaties die in dit bestemmingsplan is opgenomen is de locatie Brahmsstraat (Brahmsstraat, Mozartlaan, Bartoklaan, Haydnstraat) in Raamsdonksveer. Het bestemmingsplan maakte de bouw van zeven vrijstaande woningen mogelijk. In verband met het besluit van de gemeenteraad om in de directe nabijheid van elke basisschool een mogelijkheid tot bewegingsonderwijs te hebben, is de beoogde verkaveling aangepast. De nieuwe verkaveling voorziet in de uitgifte van een zestal vrije kavels.

Deze kavels zijn alle in 2019 toegewezen en in de loop van het jaar uitgegeven. Daar in het plan weinig infrastructurele plaatsvinden wordt ook hier tussentijds winst genomen.

Peuzelaar

Aan het Schuttersveld in Geertruidenberg ligt het terrein van de voormalige basisschool de Peuzelaar. In mei 2017 heeft de gemeenteraad de startnotitie voor de herontwikkeling van deze locatie vastgesteld. De beoogde ontwikkeling bestaat uit 17 woningen. Het terrein wordt in de vorm van collectief opdrachtgeverschap (Cpo) ontwikkeld. Om de woningbouw op deze locatie mogelijk te maken is een herziening van het bestemmingsplan lopende en naar verwachting begin 2020 afgerond. Het pand wordt eind 2019 leeg opgeleverd en begin 2020

gesloopt. Hierna kan met de bouwrijpmaak werkzaamheden gestart worden.

Grondexploitaties niet in exploitatie

De volgende complexen nemen we nog niet in exploitatie (nog geen planontwikkeling voor vastgesteld). Deze complexen hevelen wij over naar de balanspost strategische grondvoorraad. Dit is een direct uitvloeisel van de aanpassingen in het BBV naar aanleiding van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht.

- *Heulweg*: de gronden aan de Heulweg kocht de gemeente uit strategische overwegingen aan. De provincie Noord-Brabant merkte de gronden aan de Heulweg aan als bestaand stedelijk gebied, waardoor transformatie van het gebied onder voorwaarde naar industriële doeleinden tot de mogelijkheden behoort.

Grondexploitaties niet in exploitatie

De volgende complexen nemen we nog niet in exploitatie (nog geen planontwikkeling voor vastgesteld). Deze complexen hevelen wij over naar de balanspost strategische grondvoorraad. Dit is een direct uitvloeisel van de aanpassingen in het BBV naar aanleiding van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht.

- *Heulweg*: de gronden aan de Heulweg kocht de gemeente uit strategische overwegingen aan. De provincie Noord-Brabant merkte de gronden aan de Heulweg aan als bestaand stedelijk gebied, waardoor transformatie van het gebied onder voorwaarde naar industriële doeleinden tot de mogelijkheden behoort.

- *Donge Oevers*

- *Rivierkade Ashland*: Betreffend gebied is betrokken bij het recent opgestelde locatieconcept dat een onderdeel vormt van de Dongeoevers ontwikkeling.

- *Plan Oude haven*

- *Achter de Hoeven*

Overzicht raadsprogramma's en taakvelden (lasten)

<i>bedragen in euro's</i>			Lasten	Geraamde lasten	Meerjaren		
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	19.777.000	13.874.000	12.952.000	13.004.000	13.152.000
Pr.1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	97.000	82.000	83.000	83.000	83.000
Pr.1	0.4	Overhead	85.000	94.000	94.000	94.000	94.000
Pr.1	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.723.000	1.837.000	1.776.000	1.781.000	1.780.000
Pr.1	1.2	Openbare orde en veiligheid	618.000	590.000	572.000	568.000	568.000
Pr.1	2.1	Verkeer en vervoer	2.813.000	2.316.000	2.443.000	2.537.000	2.631.000
Pr.1	2.2	Parkeren	20.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Pr.1	2.4	Economische havens en waterwegen	221.000	196.000	256.000	255.000	315.000
Pr.1	5.5	Cultureel erfgoed	47.000	28.000	28.000	28.000	28.000
Pr.1	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.433.000	1.314.000	1.314.000	1.314.000	1.314.000
Pr.1	7.2	Riolering	2.010.000	1.986.000	2.000.000	1.993.000	1.983.000
Pr.1	7.3	Afval	2.471.000	2.357.000	2.196.000	2.161.000	2.166.000
Pr.1	7.4	Milieubeheer	934.000	747.000	821.000	821.000	821.000
Pr.1	8.1	Ruimtelijke ordening	1.250.000	578.000	416.000	416.000	416.000
Pr.1	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.036.000	783.000	67.000	67.000	67.000
Pr.1	8.3	Wonen en bouwen	986.000	924.000	872.000	872.000	872.000
Pr.1	0.10	Mutaties reserves	34.000	33.000	5.000	5.000	5.000

bedragen in euro's			Lasten	Geraamde lasten	Meerjaren		
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	1.090.000	994.000	779.000	774.000	774.000
Pr.2	0.5	Treasury	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Pr.2	2.3	Recreatieve havens	18.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Pr.2	3.1	Economische ontwikkeling	360.000	236.000	236.000	231.000	231.000
Pr.2	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	26.000	28.000	28.000	28.000	28.000
Pr.2	3.4	Economische promotie	184.000	176.000	176.000	176.000	176.000
Pr.2	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	373.000	417.000	202.000	202.000	202.000
Pr.2	5.6	Media	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Pr.2	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	105.000	94.000	94.000	94.000	94.000
Pr.2	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	8.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Pr.2	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0
		Programma 3 Sportvoorzieningen	1.384.000	1.168.000	1.361.000	1.343.000	1.340.000
Pr.3	5.1	Sportbeleid en activering	545.000	338.000	324.000	324.000	324.000
Pr.3	5.2	Sportaccommodaties	827.000	830.000	1.037.000	1.019.000	1.016.000
Pr.3	0.10	Mutaties reserves	12.000	0	0	0	0
		Programma 4 Onderwijs	2.440.000	1.925.000	2.094.000	2.305.000	2.358.000
Pr.4	4.1	Openbaar basisonderwijs	148.000	83.000	59.000	35.000	35.000
Pr.4	4.2	Onderwijshuisvesting	1.499.000	973.000	1.139.000	1.343.000	1.396.000
Pr.4	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	793.000	869.000	896.000	927.000	927.000
Pr.4	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0

bedragen in euro's			Lasten	Geraamde lasten	Meerjaren		
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	22.987.000	22.786.000	21.486.000	21.404.000	21.326.000
Pr.5	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	142.000	137.000	132.000	132.000	132.000
Pr.5	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.891.000	1.757.000	1.655.000	1.600.000	1.580.000
Pr.5	6.2	Wijkteams	1.604.000	1.277.000	1.268.000	1.264.000	1.255.000
Pr.5	6.3	Inkomensregelingen	6.326.000	6.185.000	6.160.000	6.160.000	6.160.000
Pr.5	6.4	Begeleide participatie	2.268.000	2.158.000	2.010.000	1.975.000	1.926.000
Pr.5	6.5	Arbeidsparticipatie	718.000	756.000	725.000	725.000	725.000
Pr.5	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.414.000	1.396.000	1.371.000	1.371.000	1.371.000
Pr.5	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.653.000	3.661.000	3.689.000	3.701.000	3.701.000
Pr.5	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2.652.000	3.195.000	3.099.000	3.099.000	3.099.000
Pr.5	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	536.000	536.000	536.000	536.000	536.000
Pr.5	7.1	Volksgesondheid	772.000	795.000	757.000	757.000	757.000
Pr.5	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	162.000	84.000	84.000	84.000	84.000
Pr.5	0.10	Mutaties reserves	849.000	849.000	0	0	0
		Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	1.451.000	1.404.000	1.192.000	1.182.000	1.181.000
Pr.6	2.1	Verkeer en vervoer	1.000	0	0	0	0
Pr.6	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	257.000	260.000	240.000	234.000	234.000
Pr.6	5.4	Musea	29.000	32.000	32.000	31.000	31.000
Pr.6	5.5	Cultureel erfgoed	176.000	194.000	194.000	194.000	193.000
Pr.6	5.6	Media	599.000	583.000	579.000	578.000	578.000
Pr.6	8.3	Wonen en bouwen	390.000	335.000	147.000	145.000	145.000
Pr.6	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0

bedragen in euro's			Lasten	Geraamde lasten	Meerjaren		
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	2.755.000	2.650.000	2.664.000	2.640.000	2.631.000
Pr.7	0.1	Bestuur	1.341.000	1.330.000	1.320.000	1.318.000	1.309.000
Pr.7	0.2	Burgerzaken	775.000	714.000	738.000	716.000	716.000
Pr.7	0.61	OZB woningen	424.000	439.000	439.000	439.000	439.000
Pr.7	0.8	Overige baten en lasten	50.000	0	0	0	0
Pr.7	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	8.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Pr.7	8.3	Wonen en bouwen	157.000	166.000	166.000	166.000	166.000
Pr.7	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0
		Programma 8 Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	1.301.000	906.000	976.000	364.000	328.000
Pr.8	0.5	Treasury	-46.000	39.000	-15.000	-80.000	-143.000
Pr.8	0.61	OZB woningen	105.000	111.000	111.000	111.000	111.000
Pr.8	0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0
Pr.8	0.64	Belastingen overig	24.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Pr.8	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0
Pr.8	0.8	Overige baten en lasten	443.000	-44.000	80.000	133.000	160.000
Pr.8	3.4	Economische promotie	0	0	0	0	0
Pr.8	0.10	Mutaties reserves	775.000	775.000	775.000	175.000	175.000
		Programma 9 Overzicht overhead	6.852.000	6.954.000	6.680.000	6.674.000	6.652.000
Pr.9	0.4	Overhead	6.852.000	6.954.000	6.680.000	6.674.000	6.652.000

Overzicht raadsprogramma's en taakvelden (baten)

<i>bedragen in euro's</i>			Baten	Geraamde lasten		Meerjaren	
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	13.006.000	7.697.000	6.610.000	6.440.000	6.367.000
Pr.1	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	321.000	296.000	296.000	246.000	246.000
Pr.1	0.4	Overhead	0	0	0	0	0
Pr.1	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	28.000	28.000	28.000	28.000	28.000
Pr.1	1.2	Openbare orde en veiligheid	32.000	20.000	10.000	10.000	10.000
Pr.1	2.1	Verkeer en vervoer	255.000	265.000	265.000	265.000	265.000
Pr.1	2.2	Parkeren	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Pr.1	2.4	Economische havens en waterwegen	26.000	46.000	46.000	46.000	46.000
Pr.1	5.5	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0
Pr.1	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Pr.1	7.2	Riolering	2.514.000	2.551.000	2.551.000	2.551.000	2.551.000
Pr.1	7.3	Afval	3.030.000	2.905.000	2.724.000	2.688.000	2.688.000
Pr.1	7.4	Milieubeheer	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Pr.1	8.1	Ruimtelijke ordening	149.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Pr.1	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.064.000	787.000	43.000	43.000	43.000
Pr.1	8.3	Wonen en bouwen	267.000	367.000	367.000	367.000	367.000
Pr.1	0.10	Mutaties reserves	1.291.000	402.000	250.000	166.000	93.000

<i>bedragen in euro's</i>			Baten	Geraamde lasten		Meerjaren	
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	226.000	121.000	39.000	39.000	39.000
Pr.2	0.5	Treasury	0	0	0	0	0
Pr.2	2.3	Recreatieve havens	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000
Pr.2	3.1	Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Pr.2	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Pr.2	3.4	Economische promotie	0	0	0	0	0
Pr.2	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	82.000	82.000	0	0	0
Pr.2	5.6	Media	0	0	0	0	0
Pr.2	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0
Pr.2	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0
Pr.2	0.10	Mutaties reserves	105.000	0	0	0	0
		Programma 3 Sportvoorzieningen	299.000	143.000	143.000	143.000	143.000
Pr.3	5.1	Sportbeleid en activering	71.000	71.000	71.000	71.000	71.000
Pr.3	5.2	Sportaccommodaties	61.000	72.000	72.000	72.000	72.000
Pr.3	0.10	Mutaties reserves	167.000	0	0	0	0
		Programma 4 Onderwijs	901.000	479.000	566.000	621.000	621.000
Pr.4	4.1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
Pr.4	4.2	Onderwijshuisvesting	69.000	56.000	88.000	88.000	88.000
Pr.4	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingen zaken	369.000	424.000	478.000	533.000	533.000
Pr.4	0.10	Mutaties reserves	464.000	0	0	0	0

bedragen in euro's			Baten	Geraamde lasten		Meerjaren	
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	7.024.000	6.110.000	5.062.000	5.057.000	5.057.000
Pr.5	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Pr.5	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	41.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Pr.5	6.2	Wijkteams	13.000	0	0	0	0
Pr.5	6.3	Inkomensregelingen	4.889.000	4.819.000	4.819.000	4.819.000	4.819.000
Pr.5	6.4	Begeleide participatie	87.000	0	0	0	0
Pr.5	6.5	Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0
Pr.5	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Pr.5	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	163.000	163.000	163.000	163.000	163.000
Pr.5	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	1.000	0	0	0	0
Pr.5	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
Pr.5	7.1	Volksgesondheid	0	0	0	0	0
Pr.5	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	48.000	48.000	48.000	48.000	48.000
Pr.5	0.10	Mutaties reserves	1.764.000	1.053.000	5.000	0	0
		Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	394.000	361.000	191.000	191.000	191.000
Pr.6	2.1	Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0
Pr.6	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	48.000	48.000	48.000	48.000	48.000
Pr.6	5.4	Musea	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Pr.6	5.5	Cultureel erfgoed	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000
Pr.6	5.6	Media	0	0	0	0	0
Pr.6	8.3	Wonen en bouwen	302.000	115.000	115.000	115.000	115.000
Pr.6	0.10	Mutaties reserves	15.000	170.000	0	0	0

bedragen in euro's			Baten	Geraamde lasten		Meerjaren	
Prog	Code	Omschrijving	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	449.000	239.000	226.000	178.000	178.000
Pr.7	0.1	Bestuur	0	0	0	0	0
Pr.7	0.2	Burgerzaken	286.000	213.000	226.000	178.000	178.000
Pr.7	0.61	OZB woningen	0	0	0	0	0
Pr.7	0.8	Overige baten en lasten	0	0	0	0	0
Pr.7	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0
Pr.7	8.3	Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Pr.7	0.10	Mutaties reserves	163.000	26.000	0	0	0
		Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	37.279.000	37.444.000	37.367.000	37.202.000	37.578.000
Pr.8	0.5	Treasury	397.000	397.000	397.000	397.000	397.000
Pr.8	0.61	OZB woningen	2.608.000	2.681.000	2.717.000	2.754.000	2.790.000
Pr.8	0.62	OZB niet-woningen	3.134.000	3.452.000	3.570.000	3.614.000	3.657.000
Pr.8	0.64	Belastingen overig	689.000	699.000	699.000	99.000	99.000
Pr.8	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	29.355.000	29.850.000	29.729.000	30.085.000	30.338.000
Pr.8	0.8	Overige baten en lasten	150.000	47.000	47.000	47.000	90.000
Pr.8	3.4	Economische promotie	12.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Pr.8	0.10	Mutaties reserves	934.000	294.000	183.000	181.000	181.000
		Overzicht overhead	27.000	121.000	121.000	121.000	121.000
Pr.9	0.4	Overhead	27.000	121.000	121.000	121.000	121.000

Overzicht taakvelden

Lasten

bedragen in euro's							
		Lasten	Geraamde lasten	Meerjaren			
Nr.	Omschrijving	Jaar-rekening 2018	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
0.1	Bestuur	1.291.000	1.353.000	1.330.000	1.320.000	1.318.000	1.309.000
0.10	Mutaties reserves	2.355.000	1.658.000	1.657.000	780.000	180.000	180.000
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0					
0.2	Burgerzaken	737.000	775.000	714.000	738.000	716.000	716.000
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	80.000	97.000	82.000	83.000	83.000	83.000
0.4	Overhead	18.587.000	6.937.000	7.049.000	6.774.000	6.768.000	6.746.000
0.5	Treasury	620.000	-45.000	40.000	-15.000	-80.000	-143.000
0.61	OZB woningen	468.000	529.000	550.000	550.000	550.000	550.000
0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen overig	10.000	24.000	25.000	25.000	25.000	25.000
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	10.000	0	0	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	116.000	493.000	-44.000	80.000	133.000	160.000
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.307.000	1.723.000	1.837.000	1.776.000	1.781.000	1.780.000
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.801.000	618.000	590.000	572.000	568.000	568.000
2.1	Verkeer en vervoer	2.320.000	2.813.000	2.316.000	2.443.000	2.537.000	2.631.000
2.2	Parkeren	1.000	20.000	10.000	10.000	10.000	10.000
2.3	Recreatieve havens	27.000	18.000	25.000	25.000	25.000	25.000

Baten

		Baten	Geraamde baten	Meerjaren	
Jaar-rekening 2018	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
312.000	2.566.000	20.000	0	0	0
3.613.000	2.337.000	1.926.000	438.000	348.000	275.000
0					
378.000	286.000	213.000	226.000	178.000	178.000
448.000	321.000	296.000	296.000	246.000	246.000
13.271.000	27.000	121.000	121.000	121.000	121.000
988.000	397.000	397.000	397.000	397.000	397.000
2.434.000	0	0	0	0	0
2.707.000	5.742.000	6.132.000	6.287.000	6.367.000	6.447.000
695.000	0	0	0	0	0
27.640.000	30.044.000	30.549.000	30.428.000	30.184.000	30.437.000
42.000	150.000	47.000	47.000	47.000	90.000
0					
33.000	28.000	28.000	28.000	28.000	28.000
591.000	32.000	20.000	10.000	10.000	10.000
266.000	255.000	265.000	265.000	265.000	265.000
1.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
23.000	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000

Lasten

bedragen in euro's							
Lasten		Geraamde lasten		Meerjaren			
Nr.	Omschrijving	Jaar-rekening 2018	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
2.4	Economische havens en water-wegen	394.000	221.000	196.000	256.000	255.000	315.000
3.1	Economische ontwikkeling	217.000	360.000	236.000	236.000	231.000	231.000
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsrege-lingen	73.000	26.000	28.000	28.000	28.000	28.000
3.4	Economische promotie	183.000	184.000	176.000	176.000	176.000	176.000
4.1	Openbaar basisonderwijs	161.000	148.000	83.000	59.000	35.000	35.000
4.2	Onderwijshuisvesting	1.223.000	1.499.000	973.000	1.139.000	1.343.000	1.396.000
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingen-zaken	808.000	935.000	1.006.000	1.028.000	1.059.000	1.059.000
5.1	Sportbeleid en activering	264.000	545.000	338.000	324.000	324.000	324.000
5.2	Sportaccommodaties	782.000	827.000	830.000	1.037.000	1.019.000	1.016.000
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurpro-ductie en cultuurparticipatie	560.000	638.000	679.000	443.000	437.000	437.000
5.4	Musea	31.000	29.000	32.000	32.000	31.000	31.000
5.5	Cultureel erfgoed	182.000	223.000	222.000	222.000	222.000	221.000
5.6	Media	658.000	612.000	596.000	592.000	592.000	592.000
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.729.000	1.538.000	1.407.000	1.407.000	1.407.000	1.407.000
6.1	Samenkracht en burgerpartici-patie	2.245.000	1.899.000	1.762.000	1.659.000	1.605.000	1.585.000
6.2	Wijkteams	1.197.000	1.604.000	1.277.000	1.268.000	1.264.000	1.255.000
6.3	Inkomensregelingen	6.297.000	6.326.000	6.185.000	6.160.000	6.160.000	6.160.000
6.4	Begeleide participatie	2.194.000	2.268.000	2.158.000	2.010.000	1.975.000	1.926.000
6.5	Arbeidsparticipatie	668.000	718.000	756.000	725.000	725.000	725.000

Baten

Baten		Geraamde baten		Meerjaren			
Jaar-rekening 2018	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023		
28.000	26.000	46.000	46.000	46.000	46.000		
0	0	0	0	0	0		
13.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000		
1.000	12.000	25.000	25.000	25.000	25.000		
0	0	0	0	0	0		
114.000	69.000	56.000	88.000	88.000	88.000		
226.000	383.000	438.000	492.000	547.000	547.000		
37.000	71.000	71.000	71.000	71.000	71.000		
54.000	61.000	72.000	72.000	72.000	72.000		
124.000	130.000	130.000	48.000	48.000	48.000		
10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000		
28.000	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000		
64.000	0	0	0	0	0		
13.000	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000		
104.000	41.000	9.000	9.000	9.000	9.000		
0	13.000	0	0	0	0		
4.788.000	4.889.000	4.819.000	4.819.000	4.819.000	4.819.000		
0	87.000	0	0	0	0		
40.000	0	0	0	0	0		

Lasten

<i>bedragen in euro's</i>							
		Lasten	Geraamde lasten	Meerjaren			
Nr.	Omschrijving	Jaar-rekening 2018	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.286.000	1.414.000	1.396.000	1.371.000	1.371.000	1.371.000
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.321.000	3.653.000	3.661.000	3.689.000	3.701.000	3.701.000
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.061.000	2.652.000	3.195.000	3.099.000	3.099.000	3.099.000
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	667.000	536.000	536.000	536.000	536.000	536.000
7.1	Volksgesondheid	695.000	772.000	795.000	757.000	757.000	757.000
7.2	Riolering	2.566.000	2.010.000	1.986.000	2.000.000	1.993.000	1.983.000
7.3	Afval	2.685.000	2.471.000	2.357.000	2.196.000	2.161.000	2.166.000
7.4	Milieubeheer	672.000	934.000	747.000	821.000	821.000	821.000
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	95.000	162.000	84.000	84.000	84.000	84.000
8.1	Ruimtelijke ordening	1.037.000	1.250.000	578.000	416.000	416.000	416.000
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	4.110.000	5.036.000	783.000	67.000	67.000	67.000
8.3	Wonen en bouwen	918.000	1.533.000	1.425.000	1.186.000	1.183.000	1.183.000
Totaal		70.709.000	60.036.000	52.664.000	50.184.000	49.691.000	49.743.000

Baten

Baten	Geraamde baten		Meerjaren		
Jaar-rekening 2018	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
6.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
195.000	163.000	163.000	163.000	163.000	163.000
0	1.000	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0
10.000	0	0	0	0	0
2.711.000	2.514.000	2.551.000	2.551.000	2.551.000	2.551.000
2.791.000	3.030.000	2.905.000	2.724.000	2.688.000	2.688.000
27.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
74.000	48.000	48.000	48.000	48.000	48.000
492.000	149.000	1.000	1.000	1.000	1.000
4.048.000	5.064.000	787.000	43.000	43.000	43.000
1.512.000	568.000	481.000	481.000	481.000	481.000
70.952.000	59.604.000	52.716.000	50.324.000	49.991.000	50.294.000

EMU saldo

Inleiding

Met het EMU-saldo wil het Rijk de begroting en de jaarrekening van gemeenten monitoren om te kunnen voldoen aan afspraken die gemaakt zijn binnen de Economische en Monetaire Unie (EMU). Het EMU-saldo is een macro-economisch begrip en kan worden omschreven als het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de collectieve sector (Rijk, andere overheden en sociale fondsen). Naast alle 'gewone' inkomsten en uitgaven zitten hierbij ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen grond, investeringen en investeringsbijdragen.

In algemene termen kan een tekort bij gemeenten o.a. worden veroorzaakt door dat de investeringen de afschrijvingen overtreffen of dat de aankopen van grond de verkopen overtreffen.

Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

Op grond van het uitgangspunt dat het rijk en de medeoverheden gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het beheersen van de Europese normen ten aanzien van de overheidsfinanciën, is de Wet Hof in het leven geroepen. Deze wet regelt de bijdrage die decentrale overheden moeten leveren aan het bereiken en vasthouden van gezonde houdbare overheidsfinanciën. De Wet Hof moet er voor zorgen dat het Nederlandse begrotingstekort (EMU-saldo) beperkt wordt tot 3%.

EMU-saldo

De gemeenten hanteren voor begroting en jaarrekening het stelsel van lasten & baten. Binnen dat stelsel is de doelstelling dat de begroting meerjarig sluitend is. Het EMU-saldo is gebaseerd op het door het rijk gehanteerde kasstelsel en bestaat uit het saldo van alle inkomsten en uitgaven op kasbasis. Het belangrijkste verschil tussen

het door de gemeente gehanteerde stelsel van lasten en baten met het door het Rijk gehanteerde kasstelsel is dat de gemeente door middel van afschrijvingen de investeringen over meerdere jaren ten laste brengt van de exploitatie, daar waar het Rijk deze investeringen in één keer ten laste brengt van het investeringsjaar.

In onderstaande tabellen is de gemeentelijke begroting en meerjarenraming vertaald naar een begroting op kasbasis. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Voor gemeenten zegt het EMU-saldo niet veel. De praktijk is dat de EMU-saldi van individuele gemeenten voor een deel tegen elkaar wegvallen. Als het CBS constateert dat het plafond voor het EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten wordt overschreden, kan aan gemeenten worden gevraagd de begroting en dan vooral het investeringsvolume in dat jaar bij te stellen.

EMU-referentiewaarde

In de meicirculaire 2018 is vermeld dat in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 mei 2018 gesproken is over de EMU-norm voor de decentrale overheden. Het Rijk en de decentrale overheden hebben elkaar gevonden in een macro EMU-norm van 0,4 procent van het bbp per jaar voor de periode van 2019 tot en met 2022. Hiermee is een balans gezocht om invulling te geven aan de investeringsopgave in tal van maatschappelijke thema's en tegelijkertijd de gedeelde verantwoordelijkheid voor gezonde overheidsfinanciën. Jaarlijks zal tijdens het bestuurlijk overleg worden stil gestaan bij de belangrijke ontwikkelingen in de financiële

positie van het Rijk en de decentrale overheden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de Wet Hof en de uitgangspunten van het Regeerakkoord en het Interbestuurlijk programma. Het Rijk heeft conform de Wet Hof een onderverdeling van de macro EMU-norm voorgelegd aan de koepels van de decentrale overheden. Deze hebben hiermee ingestemd. Het aandeel van de gemeenten daarin is 0,27%.

In lijn met de Wet Hof zijn individuele EMU-referentiewaarden voor de gemeenten gepubliceerd in de septembercirculaire 2019. Voor onze gemeente bedraagt deze afgerond € 1.900.000.

Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele

overheden naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Met het aandeel in openbare lichamen wordt bedoeld het deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen waar een individuele decentrale overheid aan deelneemt dat aan de betreffende individuele overheid wordt toegerekend. Een deel van het EMU-saldo van de openbare lichamen maakt dus onderdeel uit van het EMU-saldo van de deelnemers.

Uitwerking

In onderstaande tabel treft u de berekening van het EMU-saldo voor de begrotingsjaren 2019 t/m 2023 aan. De berekening van het EMU-saldo van gemeenten gebeurt via een standaardberekening volgens de methodiek die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hanteert. Onderstaand format is opgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Conclusie

Het begrote EMU saldo voor 2020 is fors hoger dan de EMU norm / referentiewaarde. Dit tekort wordt vooral veroorzaakt door investeringen op het investeringsprogramma 2019 m.n. de vervangende nieuwbouw brugklasgebouw van het Dongemondcollege ad € 2 miljoen, de vervangende nieuwbouw van De Wilsdonck ad € 4,5 miljoen, renovatie zwembaden ad € 3,5 miljoen, klimaatmaatregelen Ravelijn ad € 1 miljoen en RFC ad € 1,5 miljoen.

De jaren daarna daalt het EMU saldo weer fors door m.n. het dalende volume van het investeringsplan. Ons gemiddeld EMU saldo van komende 4 jaar (€ - 2.054) is iets hoger dan de gemiddelde EMU norm van die jaren (€ - 1.900).

	2019	2020	2021	2022	2023
EMU-SALDO	393	-3.864	-2.494	-2.974	-2.307
EMU-SALDO referentiewaarde	-1.900	-1.900	-1.900	-1.900	-1.900
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde	2.293	-1.964	-594	-1.074	-407

Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	1.504	21.642	-3.179	-7.014	-1.214
			Uitzettingen	193	0	0	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	-180	0	0	0	0
			Liquide middelen	-2.772	0	0	0	0
			Overlopende activa	-101	0	0	0	0
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	135	-267	794	573	979
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	0	0	0	0	0
			Overlopende passiva	-1.884	25.773	-1.479	-4.613	114
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële				0	0	0	0	0

Investeringsplan 2020-2023

<i>bedragen in euro's</i>	Jaar van investeren	Investerings- bedrag ex BTW	BTW	toerekening VAT	Investerings- budget	Afschrijvings- termijn	Kapitaal lasten 2020	Kapitaal lasten 2021	Kapitaal lasten 2022	Kapitaal lasten 2023
Raadsprogramma 1, Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid										
Integrale aanpak Wingerdstraat, Laurierstraat, Klimopstraat en deel Vijfhoevenlaan	2020	96.000		6.144	102.144	40	3.320	3.301	3.281	3.262
Voorzieningen centrum Geertruidenberg	2020	p.m.					0	0	0	0
Centrumontwikkeling Raamsdonksveer	2020	741.000			741.000	40	24.083	23.944	23.805	23.666
Aanpak black spots tbv verbetering verkeersveiligheid	2021	p.m.					0	0	0	0
Cofinanciering provincie aanpak black spots	2021	p.m.					0	0	0	0
Investeringen t.b.v. openbare verlichting										
OV: armaturen 2020	2020	110.000		7.040	117.040	25	5.559	5.524	5.489	5.454
OV: lichtmasten 2020	2020	10.000		640	10.640	50	293	291	289	288
OV: armaturen 2021	2021	110.000		10.450	120.450	25	0	5.721	5.685	5.649
OV: lichtmasten 2021	2021	10.000		950	10.950	50	0	301	299	298
OV: armaturen 2022	2022	110.000		10.450	120.450	25	0	0	5.721	5.685
OV: lichtmasten 2022	2022	10.000		950	10.950	50	0	0	301	299
OV: armaturen 2023	2023	110.000		11.000	121.000	25	0	0	0	5.748
OV: lichtmasten 2023	2023	10.000		1.000	11.000	50	0	0	0	303
Investeringen volgens VGRP										
Vervanging doorspuitapparaat riolering	2020	41.386		2.649	44.035	10	4.734	4.701	4.668	4.635
Investeringen conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2020	2020	1.121.965		71.806	1.193.771	60	28.849	28.700	28.551	28.402

<i>bedragen in euro's</i>	Jaar van investeren	Investerings- bedrag ex BTW	BTW	toerekening VAT	Investerings- budget	Afschrijvings- termijn	Kapitaal lasten 2020	Kapitaal lasten 2021	Kapitaal lasten 2022	Kapitaal lasten 2023
Vervanging mechanisch 2020	2020	41.200		4.120	45.320	15	3.361	3.339	3.316	3.293
Investerings conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2021	2021	971.253		92.269	1.063.522	60	0	25.702	25.569	25.436
Vervanging mechanisch 2021	2021	419.000		39.805	458.805	15	0	34.028	33.799	33.569
Investerings conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2022	2022	1.158.294		110.038	1.268.332	60	0	0	30.651	30.493
Vervanging mechanisch 2022	2022	153.600		14.592	168.192	15	0	0	12.474	12.390
Investerings conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2023	2023	1.041.813		104.181	1.145.994	60	0	0	0	27.695
Vervanging mechanisch 2023	2023	365.000		36.500	401.500	15	0	0	0	29.778
t.l.v. tarieven riolering							-36.944	-96.469	-139.028	-195.691
Totaal raadsprogramma 1							33.254	39.082	44.872	50.651

Raadsprogramma 2, Economie, Recreatie en Toerisme

Niet van toepassing					0					
Totaal raadsprogramma 2							0	0	0	0

Raadsprogramma 3, Sportvoorzieningen

Kunstgrasveld Right OH	2020	650.000	136.500	41.600	828.100	15	61.417	61.003	60.589	60.175
Terugontvangst BTW o.b.v. SPUK	2020		-136.500		-136.500	15	-10.124	-10.056	-9.987	-9.919
Totaal raadsprogramma 3							51.294	50.948	50.602	50.256

<i>bedragen in euro's</i>	Jaar van investeren	Investerings- bedrag ex BTW	BTW	toerekening VAT	Investerings- budget	Afschrijvings- termijn	Kapitaal lasten 2020	Kapitaal lasten 2021	Kapitaal lasten 2022	Kapitaal lasten 2023

Raadsprogramma 4, Onderwijs

Investeringsvolume IHP/storting in reserve afschrijving IHP *	2020	0	KVH	0	nntb	0	0	0	0	0
Investeringsvolume IHP/storting in reserve afschrijving IHP *	2021	0	KVH	0	nntb	0	0	0	0	0
Investeringsvolume IHP/storting in reserve afschrijving IHP *	2022	0	KVH	0	nntb	0	0	0	0	0
Investeringsvolume IHP/storting in reserve afschrijving IHP *	2023	0	KVH	0	nntb	0	0	0	0	0
Totaal raadsprogramma 4 (* = storting in reserve afschrijvingslasten IHP)							0	0	0	0

Raadsprogramma 5, Mens, Zorg en Inkomen

Kindregeling (aanschaf app)	2020	p.m					0	0	0	0
Totaal raadsprogramma 5							0	0	0	0

Raadsprogramma 6, Gemeentelijke gebouwen, Monumenten

Promotie schippersverleden Geertruidenberg	2020	50.000		3.200	53.200	20	3.059	3.039	3.019	2.999
Totaal raadsprogramma 6							3.059	3.039	3.019	2.999

bedragen in euro's	Jaar van investeren	Investerings- bedrag ex BTW	BTW	toerekening VAT	Investerings- budget	Afschrijvings- termijn	Kapitaal lasten 2020	Kapitaal lasten 2021	Kapitaal lasten 2022	Kapitaal lasten 2023
Raadsprogramma 7, Dienstverlening en bedrijfsvoering										
Vervanging sneeuwplough bus	2020	10.433		668	11.101	10	1.193	1.185	1.177	1.168
Tractor	2020	53.068		3.396	56.464	10	6.070	6.028	5.985	5.943
Vervanging schafteket	2021	14.389		1.367	15.756	10	0	1.694	1.682	1.670
Vervanging drankhekken aanhanger	2021	29.851		2.836	32.687	10	0	3.514	3.489	3.465
Mobile devices 2020	2020	40.000	252	3.800	44.052	3	15.014	14.904	14.794	0
Mobile devices 2021	2021	40.000	252	3.800	44.052	3	0	15.014	14.904	14.794
Mobile devices 2022	2022	40.000	252	3.800	44.052	3	0	0	15.014	14.904
Mobile devices 2023	2023	40.000	252	3.800	44.052	3	0	0	0	15.014
Vervangingsinvesteringen hardware en software	2021	25.000	158	2.375	27.533	5	0	5.713	5.672	5.630
Vervangingsinvesteringen hardware en software	2023	20.500	129	2.050	22.679	5	0	0	0	4.706
Ontvangstruimte	2020	150.000	945	9.600	160.545	20	9.231	9.171	9.111	9.051
ESX hosts tbv servers	2022	25.000	158	2.375	27.533	5	0	0	5.713	5.672
VDI Hosts tbv werkplekken (2017)	2022	60.000	378	5.700	66.078	5	0	0	13.711	13.612
Licenties Nvidia (2017)	2022	35.000	221	3.325	38.546	5	0	0	7.998	7.940
Werkplek Hardware (2016)	2022	73.000	460	6.935	80.395	5	0	0	16.682	16.561
Totaal raadsprogramma 7							31.509	57.223	115.933	120.131
Overhead / geen Raadsprogramma										
Niet van toepassing							0	0	0	0
Totaal Overhead							0	0	0	0
Totaal generaal alle programma's		7.986.752	3.456	625.211	8.615.418		119.116	150.292	214.426	224.038

Overzicht reserves en voorzieningen

Res	Reserve omschrijving	Saldo 1-1-2019	Saldo 1-1-2020	Storting 2020	Onttrekking 2020	Saldo 1-1-2021	Storting 2021	Onttrekking 2021
101	Vrije algemene reserve (VAR)	3.040.329	1.570.851	1.449.000	1.547.898	1.471.953	600.000	162.000
102	Algemene weerstandsreserve	2.335.061	3.828.092	0	12.000	3.816.092	0	12.000
104	Weerstandsreserve algemene uitkering	315.000	0	0	0	0	0	0
105	Risicoreserve exploitatietekort sporthal Dongemond	24.000	48.000	12.000	0	60.000	12.000	0
110	Reserve saldo jaarrekening	239.167	167	0	0	167	0	0
203	Reserve uitv. duurzaam Dombosch	51.315	0	0	0	0	0	0
220	Reserve afschrijving restauratie fort Lunet	278.803	261.408	0	17.395	244.013	0	17.395
221	Reserve afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	160.000	153.824	0	6.176	147.648	0	6.176
224	Reserve monumenten	48.241	48.241	0	0	48.241	0	0
225	Reserve beeldende kunst	11.293	40.406	27.864	0	68.270	0	0
229	Reserve WVG	11.160	8.560	0	0	8.560	0	0
230	Stimuleringsfonds aanpassing eigen woning	50.000	50.000	0	0	50.000	0	0
233	Reserve hoogwatervrijmaken Dongemondgebied	100.000	0	0	0	0	0	0
235	Reserve bouw gemeentehuis 1994	753.641	703.399	0	50.242	653.157	0	50.242
241	Reserve parkeerplaatsen	0	0	0	0	0	0	0
247	Reserve dualisme raad	50.000	50.000	0	0	50.000	0	0
252	Reserve I&A	437.174	137.674	175.000	148.882	163.792	175.000	132.345
254	Weerstandsreserve uitvoeringskosten pilot BBSC	-277.119	-487.119	0	0	-487.119	0	0
256	Reserve opvang 0-12 jarigen	49.507	0	0	0	0	0	0
257	Reserve Peuterspeelzaal 't Duikelaartje	10.500	5.253	0	5.253	0	0	0
258	Bestemmingsreserve uitvoeringskosten pilot BBSC	0	0	0	0	0	0	0
262	Reserve centrumontwikkeling Raamsdonksveer	740.823	0	0	0	0	0	0
265	Reserve Huishoudelijk Hulp Toelage (HHT)	170.259	170.259	0	0	170.259	0	0
266	Reserve decentralisaties	1.261.990	530.999	0	100.000	430.999	0	0
267	Reserve doorontwikkeling organisatie	95.604	95.604	0	0	95.604	0	0
268	Reserve grondexploitatie	364.400	364.400	0	0	364.400	0	0
269	Reserve bodemsanering	181.569	0	0	0	0	0	0
270	Reserve bomenfonds	10.000	5.000	5.000	0	10.000	5.000	0
310	Reserve herstel vestingwallen	328.000	28.000	0	0	28.000	0	0
320	Reserve afschrijving inv. mij. nut in openbare ruimte	2.560.547	2.490.652	0	69.895	2.420.757	0	69.895
		13.401.266	10.103.672	1.668.864	1.957.741	9.814.795	792.000	450.053

Res	Reserve omschrijving	Saldo 1-1-2022	Storting 2022	Onttrekking 2022	Saldo 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Saldo 1-1-2024
101	Vrije algemene reserve (VAR)	1.909.953	0	73.000	1.836.953	0	0	1.836.953
102	Algemene weerstandsreserve	3.804.092	0	12.000	3.792.092	0	0	3.792.092
104	Weerstandsreserve algemene uitkering	0	0	0	0	0	0	0
105	Risicoreserve exploitatietekort sporthal Dongemond	72.000	12.000	0	84.000		0	84.000
110	Reserve saldo jaarrekening	167	0	0	167	0	0	167
203	Reserve uitv. duurzaam Dombosch	0	0	0	0	0	0	0
220	Reserve afschrijving restauratie fort Lunet	226.618	0	17.395	209.223	0	17.395	191.828
221	Reserve afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	141.472	0	6.176	135.296	0	6.176	129.120
224	Reserve monumenten	48.241	0	0	48.241	0	0	48.241
225	Reserve beeldende kunst	68.270	0	0	68.270	0	0	68.270
229	Reserve WVG	8.560	0	0	8.560	0	0	8.560
230	Stimuleringsfonds aanpassing eigen woning	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000
233	Reserve hoogwatervrijmaken Dongemondgebied	0	0	0	0	0	0	0
235	Reserve bouw gemeentehuis 1994	602.915	0	50.242	552.673	0	50.242	502.431
241	Reserve parkeerplaatsen	0	0	0	0	0	0	0
247	Reserve dualisme raad	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000
252	Reserve I&A	206.447	175.000	131.176	250.271	175.000	131.176	294.095
254	Weerstandsreserve uitvoeringskosten pilot BBSC	-487.119	0	0	-487.119	0	0	-487.119
256	Reserve opvang 0-12 jarigen	0	0	0	0	0	0	0
257	Reserve Peuterspeelzaal 't Duikelaartje	0	0	0	0	0	0	0
258	Bestemmingsreserve uitvoeringskosten pilot BBSC	0	0	0	0	0	0	0
262	Reserve centrumontwikkeling Raamsdonksveer	0	0	0	0	0	0	0
265	Reserve Huishoudelijk Hulp Toelage (HHT)	170.259	0	0	170.259	0	0	170.259
266	Reserve decentralisaties	430.999	0	0	430.999	0	0	430.999
267	Reserve doorontwikkeling organisatie	95.604	0	0	95.604	0	0	95.604
268	Reserve grondexploitatie	364.400	0	0	364.400	0	0	364.400
269	Reserve bodemsanering	0	0	0	0	0	0	0
270	Reserve bomenfonds	15.000	5.000	0	20.000	5.000	0	25.000
310	Reserve herstel vestingwallen	28.000	0	0	28.000	0	0	28.000
320	Reserve afschrijving inv. mij. nut in openbare ruimte	2.350.862	0	69.895	2.280.967	0	69.895	2.211.072
		10.156.742	192.000	359.884	9.988.858	180.000	274.884	9.893.974

Overzicht reserves en voorzieningen

Vrz	Voorziening omschrijving	Saldo 1-1-2019	Saldo 1-1-2020	Storting 2020	Onttrekking 2020	Saldo 1-1-2021	Storting 2021	Onttrekking 2021
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	555.831	687.138	445.000	567.730	564.408	595.000	390.966
504	Voorziening vervanging en onderhoud Openbare Verlichting	174.852	0		0	0		0
508	Voorziening infrastructurele werken	265.942	264.419	110.000	122.841	251.578	110.000	126.150
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	728.336	647.458	310.700	324.844	633.314	370.700	158.495
510	Voorziening personele verplichtingen	159.558	209.558	75.000	31.308	253.250	75.000	7.101
520	Voorziening pensioenverplichtingen wethouders	1.974.626	1.913.341	55.000	86.285	1.882.056	55.000	86.285
521	Voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders	22.151	50.000	0	0	50.000	0	0
533	Voorziening baggeren	229.648	182.148	0	107.500	74.648	60.000	0
536	Voorziening spaarrekening Oome	1.087	1.087	0	0	1.087	0	0
537	Voorziening steunfonds v medische en zorgvoorz.	12.644	12.644	0	0	12.644	0	0
544	Voorziening riolering	3.880.419	3.890.441	194.461	0	4.084.902	273.640	0
545	Voorziening afvalstoffenheffing	1.086.576	714.785		216.768	498.017		-24.178
550	Voorziening nadelig saldo Dongeburgh			0	0	0	0	0
551	Voorziening dubieuze debiteuren alg dienst en bel.	102.312	102.312	0	0	102.312	0	0
552	Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	615.183	545.183	0	0	545.183	0	0
554	Voorziening dubieuze debiteuren saneringskredieten	7.062	7.062	0	0	7.062	0	0
550	Voorziening nadelig saldo gereed product			0	0	0	0	0
		9.816.227	9.227.576	1.190.161	1.457.276	8.960.461	1.539.340	744.819
		23.217.493	19.331.248	2.859.025	3.415.017	18.775.256	2.331.340	1.194.872

Vrz	Voorziening omschrijving	Saldo 1-1-2022	Storting 2022	Onttrekking 2022	Saldo 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Saldo 1-1-2024
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	768.442	745.000	590.065	923.377	895.000	382.920	1.435.457
504	Voorziening vervanging en onderhoud Openbare Verlichting	0		0	0		0	0
508	Voorziening infrastructurele werken	235.428	110.000	129.834	215.594	110.000	129.361	196.233
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	845.519	370.700	333.001	883.218	370.700	257.008	996.910
510	Voorziening personele verplichtingen	321.149	75.000		396.149	75.000		471.149
520	Voorziening pensioenverplichtingen wethouders	1.850.771	55.000	86.285	1.819.486	55.000	86.285	1.788.201
521	Voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000
533	Voorziening baggeren	134.648	60.000	0	194.648	120.000	60.834	253.814
536	Voorziening spaarrekening Oome	1.087	0	0	1.087	0	0	1.087
537	Voorziening steunfonds v medische en zorgvoorz.	12.644	0	0	12.644	0	0	12.644
544	Voorziening riolering	4.358.542	231.963	0	4.590.505	175.663	0	4.766.168
545	Voorziening afvalstoffenheffing	522.195		-63.265	585.460		-96.050	681.510
550	Voorziening nadelig saldo Dongeburgh	0	0	0	0	0	0	0
551	Voorziening dubieuze debiteuren alg dienst en bel.	102.312	0	0	102.312	0	0	102.312
552	Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	545.183	0	0	545.183	0	0	545.183
554	Voorziening dubieuze debiteuren saneringskredieten	7.062	0	0	7.062	0	0	7.062
550	Voorziening nadelig saldo gereed product	0	0	0	0	0	0	0
		9.754.982	1.647.663	1.075.920	10.326.725	1.801.363	820.358	11.307.730
		19.911.724	1.839.663	1.435.804	20.315.583	1.981.363	1.095.242	21.201.704

Incidentele baten en lasten

In de meerjarenbegroting 2020-2023 zijn een aantal lasten en baten opgenomen met een incidenteel karakter. Deze lasten en baten dienen separaat in beeld te worden gebracht zodat de toezichthouder (Provincie) kan beoordelen in hoeverre de begroting 2020-2023 reëel en structureel sluitend is.

In de onderstaande tabellen wordt inzicht gegeven in de Incidentele lasten en baten waarvan de dekking is voorzien door aanwending van de Vrije Algemene Reserve (Tabel 1) en waarvan de bedragen zijn opgenomen in de reguliere exploitatiebegroting (Tabel 2).

Tabel 1: Lasten en baten die geëgaliseerd worden via de Vrije Algemene Reserve

Programma.	Taakveld	u/i	Omschrijving ecl	VAR 2020	VAR 2021	VAR 2022	VAR 2023
Pr. 1	2.1	U	VAR19 - Ontwikkelingen knooppunt hooipolder	58.000	58.000		
Pr. 1	8.1	U	VAR19 - Opstellen bestemmingsplannen	50.000			
Pr. 5	0.10	U	VAR18 - WWB bestaand beleid	849.000			
Pr. 5	6.3	U	VAR18 - Uitkeringen WWB	94.000			
Pr. 5	6.1	U	VAR19 - Inrichting fysieke plekken voor jongeren	5.000	5.000		
Pr. 6	8.3	U	VAR19 - Bussinescase OMC	170.000			
Pr. 8	0.10	U	VAR18 - Precario kabels/leidingen	600.000	600.000		
Pr. 9	0.4	U	VAR20 - Formatie DIV uit Kadernota	54.000			
Pr. 9	0.4	U	VAR20 - Verandermanager	52.000	26.000		
Pr. 9	0.4	U	VAR20 - Klantmanager inkomen	21.600			
Pr. 9	0.4	U	VAR20 - Verkeer (knelpuntennota)	73.000	73.000	73.000	
Pr. 9	0.4	U	VAR18 - Afschrijvingen camera's	6.298			
Pr. 9	0.4	U	VAR18 - Personeel derden, ondersteuning OR	20.000			
Pr. 9	0.4	U	VAR19 - Salarissen medewerker RO	95.000			
				2.147.898	762.000	73.000	0

Programma.	Taakveld	u/i	Omschrijving ecl	VAR 2020	VAR 2021	VAR 2022	VAR 2023
Pr. 1	0.10	I	VAR19 - ontwikkelingen hooipolder	-58.000	-58.000		
Pr. 1	0.10	I	VAR19 - bestemmingsplannen	-50.000			
Pr. 5	0.10	I	VAR18 - WWB bestaand beleid	-943.000			
Pr. 5	0.10	I	VAR19 - fysieke plekken jongeren	-5.000	-5.000		
Pr. 6	0.10	I	VAR19 - bijdrage OMC	-170.000			
Pr. 8	0.64	I	VAR18 - Precariorechten	-600.000	-600.000		
Pr. 1	0.10	I	VAR20 - Incidentele formatie DIV uit kadernota	-54.000			
Pr. 1	0.10	I	VAR20 - Verandermanager WABO	-52.000	-26.000		
Pr. 1	0.10	I	VAR20 - Klantmanager inkomen	-21.600			
Pr. 1	0.10	I	VAR20 - Verkeer (knelpuntennota)	-73.000	-73.000	-73.000	
Pr. 7	0.10	I	VAR18 - afschr. Camera's	-6.298			
Pr. 7	0.10	I	VAR18 - ondersteuning OR	-20.000			
Pr. 8	0.10	I	VAR19 - medewerker RO	-95.000			
				-2.147.898	-762.000	-73.000	0
Saldo Incidentele lasten en baten Vrije Algemene Reserve				0	0	0	0

Tabel 2: Lasten en baten met een incidenteel karakter die verwerkt zijn in de exploitatiebegroting

Progr.	Taakveld	U/i	Omschrijving ecl	Inc. 2020	Inc. 2021	Inc. 2022	Inc. 2023
Pr. 1	1.2	U	Bijdrage Toezicht veiligheid Biesbosch	5.000	5.000		
Pr. 1	1.2	U	overige goederen en diensten Hermenzeil	9.000			
Pr. 1	2.1	U	Aankoop Tractiemiddelen	8.000	9.000		
Pr. 1	2.1	U	Plankosten verbreding A27				20.000
Pr. 1	2.1	U	Gemeentebreed parkeeronderzoek			7.500	
Pr. 1	8.3	U	Overige leveringen en diensten Omgevingswet	72.500			
Pr. 3	5.2	U	Onderhoud en beheer voetbalterreinen	30.000	15.000		
Pr. 5	6.1	U	Dementievriendelijke gemeente	15.000			
Pr. 5	6.1	U	Overige leveringen en diensten Langer Thuis	50.000			
Pr. 5	6.5	U	Loonkostensubsidies	31.000			
Pr. 6	5.3	U	Herdenking bevrijding	15.000			
Pr. 6	5.3	U	Herdenking St. Elisabethsvloed	10.000	5.000		
Pr. 7	0.2	U	Kantoor en bureaunkosten verkiezingen	-17.900			
Pr. 9	0.4	U	WMO consulent en leerlingenvervoer	46.500	24.500		
Pr. 9	0.4	U	Toegang sociaal domein	50.000			
Pr. 9	0.4	U	Personeel derden specialistische kennis	71.528			
				395.628	58.500	7.500	20.000
Pr. 1	0.3	I	Bestrijding illegaal grondgebruik	-50.000	-50.000		
Pr. 8	0.8	I	Doorbelasting ambtelijke inzet aan grondexploitatie	-70.000	-70.000		
				-120.000	-120.000	0	0
	Saldo Incidentele lasten en baten			275.628	-61.500	7.500	20.000

De saldo's van de conceptbegroting 2020-2023 zijn een optelling van zowel de structurele als de incidentele ruimte. De saldo's dienen te worden gecorrigeerd met het saldo van incidentele lasten en baten zodat een gezuiverd structureel begrotingssaldo kan worden berekend. In Tabel 3 wordt het gezuiverd begrotingssaldo gepresenteerd.

Tabel 3

Ontwikkeling meerjarenperspectief	2020		2021		2022		2023	
(V=Voordeel, N= Nadeel)	53.000	V	141.000	V	302.000	V	551.000	V
Waarvan:								
Structureel	329.000	V	66.000	V	260.000	V	571.000	V
Incidenteel	276.000	N	62.000	V	8.000	N	20.000	N
	53.000	V	127.000	V	252.000	V	551.000	V
Incidenteel met dekking uit Vrije Algemene reserve								
Begroting 2020-2023	2.148.000	N	762.000	N	73.000	N	0	-
Dekking uit vrije Algemene reserve	2.148.000	V	762.000	V	73.000	V	0	-
	0	-	0	-	0	-	0	-

Balans

ACTIVA (in € 1.000)		31/12/18	31/12/19	31/12/20	31/12/21	31/12/22	31/12/23
VASTE ACTIVA							
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA		220					
	Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	220					
MATERIËLE VASTE ACTIVA		43.117	44.841	66.483	63.304	56.290	55.076
	Investerings met een economisch nut	31.652	58.818	56.093	53.543	51.113	48.748
	Onderuitputting a.g.v. aangepaste planning		-13.977	8.034	5.943		
	Investerings in de openbare ruimte maatschappelijk nut	2.313					
	Investerings economisch nut, met heffing	9.152					
	Investeringsprogramma ¹			2.529	4.302	6.126	7.872
	Afschrijvingen			-173	-484	-949	-1.544
FINANCIËLE VASTE ACTIVA		2.636	2.829	2.829	2.829	2.829	2.829
	Kapitaalverstrekkingen						
	- deelnemingen	401	401	401	401	401	401
	- gemeenschappelijke regelingen						
	- overige verbonden partijen						
	Leningen						
	- openbare lichamen o.b.v. de wet Fido						
	- woningbouwcorporaties	0	0	0	0	0	0
	- deelnemingen						
	- overige verbonden partijen						
	Overige langlopende leningen	2.223	2.416	2.416	2.416	2.416	2.416
	Uitzettingen in Rijks schatkist >1 jaar						
	Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier > 1 jaar						
	Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	12	12	12	12	12	12
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden						
Totaal vaste activa		45.973	47.670	69.312	66.133	59.119	57.905

¹1. Betreft gecumuleerde bedragen conform investeringsplan, verminderd met geprognosticeerde afschrijvingen.

ACTIVA (in € 1.000)		31/12/18	31/12/19	31/12/20	31/12/21	31/12/22	31/12/23
VLOTTENDE ACTIVA							
VOORRADEN		2.676	301	1.046	1.046	1.046	1.046
	Grond- en hulpstoffen						
	- niet in exploitatie genomen bouwgronden						
	- overige grond- en hulpstoffen						
	Onderhanden werk, w.o bouwgronden in exploitatie	682	-1.513	-768	-768	-768	-768
	Gereed product en handelsgoederen	1.994	1.814	1.814	1.814	1.814	1.814
	Vooruitbetalingen						
UITZETTINGEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR		2.772					
	Vorderingen op openbare lichamen	229					
	Verstekte kasgeldleningen						
	Uitzettingen in Rijks schatkist						
	Rekening courant met het Rijk						
	Rekening courantverhoudingen met niet financiële instellingen						
	Overige vorderingen	2.543					
	Overige uitzettingen						
LIQUIDE MIDDELEN		101					
	Kassaldi	2					
	Banksaldi	99					
	Verwacht financieringsoverschot						
OVERLOPENDE ACTIVA		5.832					
	Van Eur. en Ned. overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen						
	Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	5.832					
Totaal vlottende activa		11.381	301	1.046	1.046	1.046	1.046
TOTAAL ACTIVA		57.354	47.971	70.358	67.179	60.165	58.951

Balans

PASSIVA (in € 1.000)		31-12-18	31-12-19	31-12-20	31-12-21	31-12-22	31-12-23
VASTE PASSIVA							
EIGEN VERMOGEN		13.401	10.104	9.815	10.157	9.989	9.894
	Algemene reserves	3.040	1.571	1.472	1.910	1.837	1.837
	. vrije algemene reserve	3.040	1.571	1.472	1.910	1.837	1.837
	Weerstandsreserve	2.397	3.389	3.389	3.389	3.389	3.389
	. algemene weerstandsreserve	2.335	3.828				
	. weerstandsreserve algemene uitkering	315	0				
	. reserve uitvoeringskosten pilot BBSC 3	-277	-487				
	. Risicoreserve exploitatietekort sporthal	24	48				
	Bestemmingsreserves	7.725	5.144	4.954	4.858	4.763	4.668
	- algemene reserve grondexploitatie	364	364				
	- decentralisaties	1.262	531				
	- reserve uitvoeringskosten pilot BBSC 3						
	- bodemsanering	182	0				
	- overige bestemmingsreserves	5.917	4.249				
	<i>Rekeningresultaat</i>	239					
VOORZIENINGEN		9.092	9.227	8.960	9.754	10.327	11.306
	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.156	2.173	2.185	2.222	2.266	2.309
	Onderhoudsegalisatievoorzieningen	1.955	1.781	1.524	1.984	2.217	2.882
	Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	4.981	4.619	4.597	4.894	5.190	5.461
	Voorzieningen debiteuren /voorraden		654	654	654	654	654

PASSIVA (in € 1.000)		31-12-18	31-12-19	31-12-20	31-12-21	31-12-22	31-12-23
VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD VAN ÉÉN JAAR OF LANGER		22.975	20.028	17.198	14.362	11.556	9.344
	Obligatieleningen						
	Onderhandse leningen						
	- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen						
	- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	22.965	20.028	17.198	14.362	11.556	9.344
	- binnenlandse bedrijven						
	- openbare lichamen o.b.v. de wet Fido						
	- overige binnenlandse sectoren						
	- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren						
	Door derden belegde gelden						
	Waarborgsommen	10					
	Overige leningen met een rentetypische looptijd van >1 jaar						
Totaal vaste passiva		45.468	39.359	35.973	34.273	31.872	30.544
VLOTTENDE PASSIVA							
NETTO VLOTTENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR ²		6.826	3.670	3.670	3.670	3.670	3.670
	Kasgeldleningen						
	Banksaldi	4.402					
	Overige schulden	2.424					
OVERLOPENDE PASSIVA³		5.060					
	Verplichtingen/ nog te betalen bedragen	4.848					
	Van Eur. en Ned. overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	177					
	Overige vooruit ontvangen bedragen	35					
FINANCIERINGSTEKORT		0	4.942	30.715	29.236	24.623	24.737
	Verwacht financieringstekort met lang geld		4.942	30.715	29.236	24.623	24.737
Totaal vlottende passiva		11.886	8.612	34.385	32.906	28.293	28.407
TOTAAL PASSIVA		57.354	47.971	70.358	67.179	60.165	58.951

2. In de kolom "31-dec-18 werkelijk" zijn de balansgegevens uit het jaarverslag 2018 opgenomen. In de daaropvolgende kolommen is het gemiddelde opgenomen van de laatste 3 jaarekeningen.

3. De reserve pilot BBSC is opgenomen onder de bestemmingsreserve.

Verklarende afkortingen- en woordenlijst

APV	Algemene Plaatselijke Verordening	OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	OAB	Onderwijsachterstanden bestrijding
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten	OV	Openbaar Vervoer
BBP	Bruto Binnenlands Product	OZB	Onroerende Zaak Belasting
BBSC	Bouwen binnen strakke contouren	P&C	Planning en Control
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	RAV	Regeling Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord
BCF	Beleidgestuurde contractfinanciering	RMD	Regionale Milieudienst
BIBOB beleid	Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur	RRO	Regionaal Ruimtelijk Overleg
BNG	Bank voor Nederlandse Gemeenten	SIW	Stichting Inkoopbureau West-Brabant
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar	TPG	Toeristisch Platform Geertruidenberg
CBS	Centraal bureau voor de Statistiek	VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	VGRP+	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan plus
COA	Centraal Orgaan Asielzoekers	VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stadsvernieuwing
ECB	Europese Centrale bank	VOG	Verenigde Ondernemers Geertruidenberg
ESF	Europees Sociaal Fonds	Vpb	Vennootschapsbelasting
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst	VSV-er	Voortijdig schoolverlater
IHP	Integraal Huisvestingsprogramma	WABO	Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht
IKB	Individueel keuze budget	WBO	West-Brabant Oost
IV3	Informatie voor derden	Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
JGZ	Jeugdgezondheidszorg	Wro	Wet ruimtelijke ordening
MKB	Midden- en Kleinbedrijf	WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen		

